

Wd. 72.

DISSERTATIO
ACADEMICA INAUGURALIS
DE
PAROCHIS

QUAM
*In Alma, & perantiqua Universitate Coloniensi ordinario sub
PRÆSIDIO
Prænobilitum, Clarissimorum, Consultissimorumque
Virorum, ac Dominorum*

D. FRANCISCI GABRIELIS
HAMM

J. U. D. Professoris Ordinarii, & Publici, venerandæque Facul-
tatis Juridicæ Dictatoris.
Nec non

D. JOANNIS PETRI WIRTZ

J. U. D. Professoris Ordinarii, & Publici, ejusdémque
Facultatis Fisci.

*Pro consequenda in utroque Jure summi gradûs Licentia
in publico Juris Auditorio*

DEFENDEBAT
JOANNES HENRICUS HÖVER.
Agrippinas

Archidiaconalis Collegiatae S. Cuniberti, & Parochialis
S. Lupi Ecclesiarum Coloniensium respectivè
Canonicus & Pastor.

Anno M.D.CC.LXIV Die Mensis Martii Horis consuetis.

Indultu Veneranda Facultatis Juridica.

EXCELLENTISSIMO. AC. REVERENDISSIMO.
CÆSARI. ALBERICO. LUCINIO.
NICÆÆ. ARCHIEPISCOPO.

CLEMENTIS. XIII. P. M. PRÆLATO. DOMESTICO.
PRÆSULI. SOLIO. PONTIFICIO. ADSISTENTI.
MISSO. A. SEDE. APOSTOLICA. AD. RHENUM.
GERMANIAMQUE. INFERIOREM. CUM. POTESTA-
TE. LEGATI. A. LATERE. APOCRISIARIO.
GENERE. PIETATE. VIRTUTE. NOBILISSIMO.
OBITIS. PRO. SACERDOTIO. ET. IMPERIO.
FUNCTIONIBUS. INCLUTISSIMO.
FUGIENTIUM. LITERARUM. STATORI.
VIRORUM. LITERATORUM. VINDICI. MAECENATI.
PAROECIS. COLONIENSIBUS. IN. DIPLOMATE.
ALEXANDRI. VII. DESIGNATO. ASYLO.
GENTIS. UBIORUM. DELICIO,
MONUMENTUM. HOC.
DOMINO. AC. PATRONO. SUO.
ÆTERNUM. DEVOTUS.
POSUIT.

JOANNES HENRICUS HÖVER.

EXCELLENTISSIMO AC REVERENDISSIMO
CAESARI ALBRICO IUCINIO
NICOLAI ARCHIEPISCOPO
CLEMENTIS XIII. PALATINO DOMESTICO
PRAESULI SODALI SACRORUM RITUS
MUSO A SINE SACRO THEOLOGICO
GERMANICO ACADEMICO CENSITORE
ET LEGATI A LATINA SACRORUM
GENERE PIETATE VERTUTE FIDELISSIMO
ORIS PRO PATRIAE LIBERTATE
PUGNANTISSIMO
VIRGINIUM LITAE SINE VIKINGI ACADEMIA
PAROCHIA COENONIAE IN EPISCOPATU
ALEXANDRIENSIS SACRORUM
GENIT. GEORGI BELLO
MONUMENTUM HOC
DOMINO AC PATRINO SUO
AETERNUM DEVOTOS
POSUIT

JOHANNES HENRICUS HEYER

§. I.

PAROC^HIA, seu potius PAROECIA, ut delicatior es vo-
 lunt (vocem enim PAROC^HIA barbaram esse scribit
 BUDAEUS, aliique eruditi; licet interim non hæc nu-
 pera sit vocabuli hujus corruptio, sed vetus admodum: quum
 in antiquis legibus crebrò PAROC^HIE vox occurrat) ex græ-
 co Παροικία translata, ipsius vi vocabuli ACCOLATUM, VICI-
 NIAM, INHABITATIONEM signiñcat. Ad res Ecclesiæ de-
 notandas adhibita, primùm significare cœpit ECCLESIAM UR-
 BICAM soli Episcopo attributam; dein DIOECESIN quoque,
 totamque, quam latè patet, jurisdictionem Episcopalem. CA-
 NONES vulgo APOSTOLORUM (quos à Viris Apostolicis
 secundi, tertiique seculi conditos, quarti autem initio in unum
 fasciculum collectos, quamvis succedentibus temporibus hinc inde
 pravà manu interpolatos, hodie tenemus) dictas vocabulo nostro
 adsignant notiones. Vid. *Can.* 14, 15, 34, 35. Add. NICÆ-
 NUM Conc. I. an. 325 celebratum, ejusque *Can.* 16.

Etymon vocis Parochie

SVICERUS in *Thesauro Ecclesiast. à Patribus græcis excerpto* V. παροικία nobis Auctor est: ubicunque in Canonibus græcis quatuor Conciliorum Oecumenicorum, & aliorum τριτηθών vox παροικία occurrit, & apud Patres etiam, nunquam alio ferè sensu accipi. Conf. *Can. 5 & 6, dist. XCII* apud GRATIANUM. Eundem vocis PAROCHIAE significatum in Latinæ Ecclesiæ Conciliis & Scriptoribus sacris deprehendimus; Lege sis *Can. 4*, qui est Concilii Hispanici *dist. cit. Cap. 1*, quod est Concilii Africani; *Cap. 4. X. de Paroch. & Parochian.*; adde BONIFACIUM Moguntinum *Epist. ad Zachariam Papam* (qui sedit ab an. 741 ad 752) ita de Germania Scribentem: *& Provinciam in tres PAROCHIAS* (i. e. Episcopales Sedes) *discrevimus. CANGIUS in gloss. med. & insin. latinitatis h. v.*

Pòst ad Ecclesias minores tùm urbicas, tùm rusticas: tanquam propagines & Filias Ecclesiæ majoris urbicæ, & Episcopalis denominandas, fuit traducta vox; quâ etiam notione communiter hodiè sumi solet. conf. *Capp. 2, 4, 5 X. cit. tit.* His igitur præmissis liceat nobis PAROCHIAM vulgato sensu acceptam describere, quod sit “ Vicinia sacra, seu vicinorum eandem fidem profitentium ad unam aliquam Ecclesiam uni Presbytero concreditam collectio, certis justisque finibus limitibusque circumscripta, & comprehensa.

§. II.

Porro quod ad Parccialium, de quibus nunc agere placet, Ecclesiarum primam atinet originem, fateri in ipso limine cogimur, rem esse multis adhucdum tenebris involutam; tentare tamen animus est, utrum ex remota antiquitate veri quidquam possimus eruere.

*Origines
Parccia-
lim Ec-
clesiarum.*

Primò quidem in quâlibet Dicecesi MATRIX tantùm Ecclesia fuit, quam postea dixere CATHEDRALEM, abs posita ibidem Episcopi CATHEDRA; crescente indies multitudine fidelium necessitas, Christianaque Officia peragendi, & Sacramenta administrandi opportunitas efflagitâre, singulares quasdam Ecclesias, dômôsque sacras institui, in quibus convenirent vicini Christiani, sacrîsque communicarent; tempus instituti istius determinari præcisè haud poterit; etenim aliæ civitates, ad easquæ spectantes Diceceses amplitudine suâ, ambitu, ac credentium in unum collectorum multitudine ab aliis magnopere differebant, quo fiebat, ut citiùs in his, seriùs in illis necessitas, opportunatvè plures ædes sacras postularet. . . . sunt, uti ANASTASIUS *in vita Evaristi*, ALTESSERRA *in not. ibid.* PANVLNIUS *in append. ad Platinam*, ipse PLATINA *in vita Evaristi*, qui primam *Titulorum* id est, Parochiarum divisionem adscribunt EVARISTO Pontifici, circa annum Christi CVIII sub Ulpio Trajano martyrium passo; quippè refert ex Platina VAL-

LENSIS ad *tit. de Paroch. 16*, illum, nempe EVARISTUM, distribuisse sacerdotes per singulas CURIAS, qui præberent Sacramenta, & alia sacra populo, & vicissim ab illo necessaria ad victum acciperent; indeque partes illas urbis sic distributas dictas fuisse PAROCHIAS. Hac quoque collineare videtur BARONIUS ad *an. 270*, n. 17 contendens non demùm à Dionysio P, (de quo nos infra loquemur) sed ab aliis antecessoribus Romanis PP. suos Parochiis signatos fuisse limites. Idem evincere conatur J. FILESACCUS de *Orig. Parœc.*, uti testatur BOEHMERUS in *Jur. Parochial. Sect. II, c. II, §. 52*. Verùm ut ab hac vulgatâ tot illustrium virorum discedamus sententia, bina sunt, quibus movemur, argumenta. Primum est, quod ANASTASII, ex quo cæteri, quæ tradidère, hauserunt, ætas tam sit ab EVARISTI P. temporibus remota, ut is idoneum pro tantâ vetustate Sponsorem agere minimè valeat, EVARISTI enim, uti supra notatum, in seculi II. principium mors incidit, ANASTASIUS autem notante MURATORIO in *Annal. Italiæ sub Joanne VIII P.* circa an. Xti DCCCLXXVII floruit; sequitur ergo, tantum abesse, ut ANASTASIUS noster æquales inter scriptores (à quibus tamen solis secundum sanæ critices regulas certitudo historiis solet conciliari) sit referendus, ut ne illis quidem, qui proximi EVARISTO floruère, veniat adnumerandus. Accedit, quæ per accuratam CHIAMPINI crisin eruditus prodita est ope-

ris

ris Anastasiani oeconomia: nempe Auctor Romanorum Pontificum vitas à variis successivè scriptoribus compilatas, primò in unum collegit, dein supplevit, demum proprio Marte composuit Historias ultimorum quorundam ætati suæ propiorum, coævorum; in his ultimis quidem maxima ANASTASIO, ut æquali aut qui quam proximè accedit, scriptori fides debetur, non eadem in aliis, sed semper pro portione tantò minor, quantò ascendit altius, aliunde transcriptum opus, quantòque plurium auctorum codices, sapiuseculè viciatos necesse habuit collector sequi. Conf. PAPEBROCHIUS in aeterno illo libro, quem Responsum ad exhibitionem errorum per Sebastian. à S. Paulo evulgatam, inscripsit, *Respons. ad Art. XIV, n. 73, 74.*

Alterum, quibus Anastasiana narratio dubia redditur, argumentum, ex ipsa temporum, quibus vixit EVARISTUS, conditione petimus; notum quippè, qui Ecclesiasticam Historiam vel à limine salutârunt, exploratùmque habent, gravissimam sub Domitiano excitatam, sub Nerva & Trajano continuatam, imò abs Trajano decimo circiter imperii anno, novo furore incensam in Christianos fuisse persecutionem, unde Sanctissimus Pontifex cum reliquis fidelibus in cryptis & cœmeteriis abditus doctrinæ potius & orationi incubuisse, quam inutilem ad illa tempora, Titorum divisionem instituisse censendus est.

Alii altius ascendentes, ANACLETUM, immediatum Eva-

rifi in Pontificia dignitate decessorem suas in partes trahere conantur; provocant quippe *ad can. Episcopi 3, dist. 80*, ubi Anacletus ita loqui inducitur: “ Presbyteri per castella & modicas civitates atque villas debent ab Episcopis ordinari & poni. Singuli tamen per singulos titulos suos.” Possent priori adjungere *Canonem. Provinciae 1, dist. 99*. Qui ejusdem quoque Anacleti fertur esse. Ignoscat nobis, petimus, Isidorus mercator, vel qui alius sub isto latere voluit nomine, impostor, si quandò larvam Pseudo Anacleto suo detrahentes, liberè edicamus: decretales Epistolas, quarum fragmenta citati canones exhibent, S. Pontifici ANACLETO ausu planè temerario fuisse affictas; docuit illud, ut alios multos prætermittamus, post BLONDELLUM in *Pseudo - Isidoro & Turriano vapulante*, eruditissimus PAGIUS in *Breviario Romm.* PP. sub ANACLETO §. 2. seqq. ubi plura suppositionis cum harum, tum aliarum Romanis Pontificibus à Clemente ad Siricium usque, affictarum epistolarum argumenta produntur.

Tandem Canonum Interpretes communiter ad DIONYSIUM P., qui an. CCLXIX juxta PAGII Chronologiam vivere desit, confugiunt, eique Parœciarum institutionem adscribere gestiunt; nixi auctoritate *can. 1, c. 13, qu. 1* ubi ita Dionysius: Ecclesias singulas singulis Presbyteris dedimus: Parochias & coemeteria eis divisimus: & unicuique jus proprium habere statuimus. Dolendum sanè est, & hanc decretalem, ex eâ-

que

que decerptum canonem inter spurias Isidori impostoris merces vulgò ab eruditis rejici. Conf. BLONDELLUS cit. libro p. m. 350. seqq. PAGIUS sub DIONYSIO. §. vi. ESPEN *in brevi comment. ad Decretum Gratiani.* J. FONTANINI *in not. ad Cardinal. TURCREMATÆ* novam ordinationem Decreti Gratiani p. m. 201. Ast cur tam exacta crisis? nempe, maxima nobis literatis, qui aliunde quoque apud nostros nullo habemur loco, adhibenda venit cautela, ne, quos in dies opprimunt, tandem penitus exulare cogant, prætexentes Legis Corneliæ de falsis sanctionem pœnalem, quam Modestinus *in L. 33. ff. ad L. Cornel. de fals.* his verbis recitat: " Si quis falsis instrumentis nullo auctore habito utitur, lege corneliâ, aquâ & igni ei interdicitur. Sed è diverticulo in viam. "

Missis igitur prioribus virorum doctorum opinionibus, nobis vero quam proxima videtur THOMASSINI de vet. & nov. Eccles. disciplina P. I. L. 2. c. 21. sententia, quum dicit. " Primis tribus Ecclesiæ sæculis Parochias in agris & ruri nullas, in urbibus aut nullas iterum, aut certi paucissimas extitisse; etenim, licet lubenter BINGHAMO *in Originibus Eccles. L. IX. C. VIII. §. 3.* assurgamus, concedamusque: numerosis in civitatibus quales Hierosolyma & Roma erant plures unâ ecclesias, intellige pro illo tempore *adicularum, oratoria*, certa loca in priorum domibus cultui divino ibidem peragendo specialiter de-

putata

putata BONA de *Reb. Liturgic. L. 1. c. XIX. n. 1.* à temporibus indè Apostolorum fuisse; nondum tamen evictum est, his ædiculis, his oratoriis, singulis singulos Presbyteros fuisse in perpetuum affixos, multò minus constat populum in partes divisum huic potius quam illi ecclesiæ fuisse annexum; imò potius ex antiquitatibus ecclesiasticis, ipso etiam fatente Binghamo patet, ecclesias mixtim à populo fuisse frequentatas, & munia in urbicis præsertim oratoriis obeunda, in commune à Clericis ecclesiæ Matricis & Episcopalis fuisse adimpleta; ita quippe ferebat mos istius ætatis, ut Dominico die Cathedralis Ecclesiæ Presbyteri, qui tunc omnes Parochorum officia exercebant, ad regendas minores ædiculas S. mitterentur; neque semper unus, idèmq; ad eandem, sed quem pro suo Episcopus arbitrio, & plena, quâ pollebat, potestate eligebat. Postea quum autem persecutionum furor deferbuit, Christianisque sub quarti seculi initium pax, & plena religionem profitendi libertas fuit per CONSTANTINUM M. reddita: uti fiebat exactior Dioecesum divisio, ita & ipsæ Dioeces in Parœcias cum urbicas, tum rusticas dividi coepere: Instituti hujus testis statim nobis est S. EPIPHANIUS, qui *Heres. 69. n. 1. & heres. 68. n. 4.* refert, ineunte quarto seculo in urbe Alexandrina plures fuisse Ecclesias, quæ omnes Archiepiscopi ditioni subessent, & quibus singulis sui præficerentur Presbyteri, ita enim scribit. “ quotquot Alexandriæ Catholicæ “ communionis Ecclesiæ sunt, uni Archiepiscopo subjectæ, suus

“ suus cuique præpositus est , qui Ecclesiastica munera iis ad-
 “ mini strat. “ Ostendit item *Apolog.* 2. ATHANASIUS Alexan-
 drinus *an.* 326, Episcopus constitutus , suo tempore in agro
 Alexandrino , pagisque ejus majoribus & ædes sacras fuisse &
 Presbyteros illis attributos incardinatosque ; etiam ex *can.* VI.
 Coucillii Sardicensis *an.* CCCXLVII. habiti non obicurè colligi-
 mus urbeculas & pagos suos habuisse Presbyteros Parochos , ver-
 bique canonis huc referre placet : “ licentia vero danda non est
 “ ordinandi Episcopum aut in vico aliquo , aut in modica civita-
 “ te cui sufficit unus Presbyter , quia non est necesse ibi Episco-
 “ pum fieri , ne vilescat nomen Episcopi , & auctoritas. “ Per-
 vagata statim fuit per orbem Christianum laudata isthæc Paro-
 chiarum institutio ; in Gallia enim concilium Vasense modò se-
 culo quinto ineunte *de Parochiis extra civitatem* loquitur ; juvat
 ex Labbeo describere canonem ejus Concilii ad *an.* CCCXLII.
 celebrati , secundi , qui ita sonat : “ Hoc etiam pro ædificatione
 “ omnium ecclesiarum , & pro utilitate totius populi nobis placuit,
 “ ut non solum in civitatibus , sed etiam in omnibus parochiis
 “ verbum faciendi daremus Presbyteris potestatem. . . “ Hac
 igitur ratione illo ævo Parochiales Ecclesiæ originem suam
 tam in civitatibus quam in pagis nanciscebantur , non quidem
 omnes eodem mense , vel anno , nec ex generali quodam decre-
 to , sed prout res cujuslibet dioecesis id ferrent , cujus Episco-
 po semper illud dijudicandum relinquebatur , quot essent erigen-

C

da,

da, consecrandâque templa, quôcque administratorum operâ sibi in obeundis diversis officiis ad se tanquam summum civitatis ac territorii sui inspectorem pertinentibus opus foret. Atque de Origine Parochiarum satis dictum; percerutemur earum basim & fundamentum.

§. III.

Funda-
menta Pa-
rochiarum.

Fundamentum Parochiarum, uti nunc usurpantur; & conventuûm Ecclesiasticorum vetustissimum ac Sanctissimum istud est, quod Act. Apost. legitur c. 2. v. 42. de primis Christianis; *Erant autem perseverantes in doctrina Apostolorum, & communicatione & fractione panis, & orationibus.* Quibus verbis triplex communio, quâ fideles qui toto orbe sunt, secùm uniri & conjungi debent, exprimitur; scilicet *communio doctrinae* quæ prima est & necessaria, quam TERTULLIANUS *consanguinitatem doctrinae* appellavit. Deinde *communio orationis*, quæ ut illam primam supponit, sic illius veluti fructus est. Postremò *communio pacis*. Nam divina Eucharistia, quæ convivia Christianorum sancta fecit, in quibus panem frangebant, *Jus pacis & unitatis*, ejûsque perceptio *communio pacis*, à TERTULLIANO *de Virginib. veland. 2. jus pacis & nomen fraternitatis*, ab aliis *pax* simpliciter dicta est. Triplex igitur hoc est Christianorum vinculum, quod societatem & connexionem, imò unitatem eorum constituit, sc. *communio doctrinae Apostolorum*, quâ

qui

qui carent, Hæretici dicuntur; *communio orationis*, quam qui abhorrent, schismatici sunt; *communio Sacramenti Eucharistici*, quâ peccatores privantur; quibus communionibus conservandis Parochiæ institutæ sunt. Equidem his tribus communitatibus simul arctè retinendis favebat admodum prisca Christianorum consuetudo, quum unum in locum convenirent omnes præside Episcopo, à quo uno divinum verbum audierunt, cujus ore preces suas fuderunt, & de cujus manu S. Eucharistiam, cibum nempe & potum acceperunt. Hoc in loco, aut non procul ab eo Baptisterium erat ad regenerationem Christianorum, ibidem oleo ungebantur, ut Spiritum S. reciperent: ibi ad ordines S. promovebantur, qui digni judicati fuerant: ibi altari reconciliabantur, qui ab Ecclesiâ ejecti erant: ibi matrimonio copulati fuere, qui ei se devoverunt: ibi virgines & viduæ consecratæ sunt frequenti Ecclesiâ & collaborante; ita ut & cum peccatoribus ploraret, & cum Sacerdotibus oraret, & cum poenitentibus, ac etiam cum illis qui ad ordines promovendi erant, jejunaret, & cum reconciliatis gauderet, conjugibus acclamaret, ac matrimonia illorum votis persequeretur; virginibus & viduis faveret, & speciali honore deinceps illas revereretur: sic fiebat omnia omnibus. Tunc Sacerdos unus omnium vota, omnium preces, omnium sacrificia offerebat, circumdatus viduis & virginibus, pulcherrimis Ecclesiæ ornamentis, terræ angelis, coelorum civibus: & Sacerdotali ordine ac ministerio Clericorum stipatus, sine quo nihil quic-

C 2

quam

quam in Ecclesia agitabat. Ibi aderant omnes & ex urbe, & ex agris. . . Sed crescente fidelium multitudine (uti proximo paragrapho fuit demonstratum) coetus Ecclesiasticos multiplicari necesse erat, qui distinctis ædibus S. celebrati fuere. Quibus succedere, quas nunc Parochias dicimus; proque ipso Episcopo sunt, quando abest, Rectores hi, quos Parochos appellamus. Hæc divisione factâ nihil antiquius habuit Ecclesia, quam ut ea nihil quicquam detrahat & *communioni doctrinæ Apostolicæ & communioni orationum, & communioni Sacramenti Eucharistiæ*, cum quibus ipsa nata est, & ex quibus coepit incrementa, quarum communionum fructus longè præstantissimi diu in Ecclesia viguere: *conteressatio hospitalitatis, appellatio fraternitatis & jus pacis* ut ait sæpe laudatus TERTULLIANUS. . . Et ista quidem sunt fundamenta, lapidésque angulares, quibus superadificatæ sunt Parochiæ, quibusque coadunatæ perdurant. adi JO. FRONTONEM in elegantissimâ, simul & rarissimâ dissertiunculâ, quam *de Origine Parochiarum* inscripsit, cui nos, quæ hoc s. attulimus, debere, ingenui profiteamur.

§. IV.

Nota & characteres Ecclesiæ Parochialis. **P**osito nunc fundamento concinnus rerum ordo efflagitare videtur, ut notas characterésque effingamus, quibus Parochialis ab aliâ quâlibet valeat Ecclesiâ dignosci.

Principio autem, & antequam progrediamur, advertere oportet, canonum interpretes in figurandis notis, exprimendisque

que characteribus, more suo, non consentire. Nos Fr. de ROYE Cujacianæ scholæ celebrem propagatorem sequemur, eique nostra addemus. Accuratus hic scriptor in nitidissimis suis *Jur. Canonici Institutionibus Lib. 11. tit. 14. n. 3. 4. 5.* ait, tres illas esse notas Parochialis Ecclesiæ :

Prima est, ut suo jure habeat lavacrum sacrum, id est Baptistarium, seu fontem Baptistalem, aut, ut verbis SIDONII APOLLINARIS Lib. 11. Epist. 2. loquar Piscinam sacram, quæ à Dioecesano Episcopo in eâ sit instituta. Can. 7. Vernens]. Concilii sub Carolo Calvo. Cap. 11. de Baptism. in Clement. Unde Paroecialis Ecclesia dicitur Baptistalis in can. plures 54. can. statui-mus 55. caus. 16. qu. 1. add. can. 48. synod. Meldens]. can. 12. Ticines]. Imo à SIDON. APOLLIN. Lib. 4. Ep. 15. ἀπορώγεισθαι vocatur Baptistarium. Conf. ALTESSERRA in comm. ad cit. Clement.

Secunda est, ut suo jure decimas capiat in suo territorio, in suo districtu, ut loquimur, non etiam si ex alienâ concessione, alieno & emendicato beneficio. Notam hanc rusticis olim fuisse peculiarem Parochiis, abundè nos docet historia introducti juris decimandi; decimæ enim quando seculis septimo & octavo invadere, statim Parochis assignabantur cum voluntate populi, tum vel maximè sacratissimorum canonum præscripto. ESPEN J. C. U. Part. 11. tit. XXXIII. cap. 3. n. 2. 3. seqq.

Ter-

Tertia demum est , ut habeat *sepulturam* , hoc est , ut jure communi fideles ejus territorii in eâ , seu , uti quondam usu veniebat , in ejus *Κουητῶριον* [intellige dormitorio , ob mortuorum resurrectionem , quam Christiani credimus] debeant sepeliri . Et hoc antiquis temporibus signum fuisse characteristicum ab INNOCENTIO I. PP. dicimus , qui in *Epist. ad Decentium I. cap. 5°* Parochias extra urbem Romam sitas *cæmeteria* appellat . Istæ igitur sunt notæ , quarum meminit de ROYE , quâsque nos paulò fusiùs descripsimus , quibus etiam , veteri in jure hærendi si animus foret , binas adhuc facili possemus addere negotio ; nempe

1. *Jus Campanarum* , quas olim solis Parochis Sacerdotibus permissum fuit habere , ut populum congregare possent ; licet dein erectis collegiis Canonicorum & Monachorum conventibus Jus istud fuerit communicatum : & demum familiis mendicantium Fratrum etiam concessum , ut unam saltim campanam haberent . *Extrav. un. de offic. custod. inter commun. add. cap. 10. X. de Privileg.* adisi *ALTIATUM Parerg. jur. L. VIII. c. II.* ubi disquirat : “ *an immodici , importunèque campanarum pelvium pulsatores officio judicis compelli possint , ut cessent ?* ”

2. *Jus servandi , custodiendique corpus Christi* , seu sacratissimum *εὐχαριστίας* Sacramentum , quò fidelibus inter vivos , & mortis causâ ex usu possit esse . Jus custodiæ Sacramenti Eucharistici veteri tempore Parocciis proprium competiisse , abundè colligimus

ex can. 18 Conc. Arelatensis sub Carolo; Cap. 20 Turonenf. sub Carolo; Moguntini. Cap. 27, aliisque ab A. AUGUSTINO relatis in Epitome J. Pontif. Lib. XXIII, tit. 5, & Lib. XXIV, tit. 6. Jung. J. DARTIS in tract. de Eucharistia Oper. p. m. 478. .
Hæc secundum veterem Ecclesiæ disciplinam. Hi characteres Paroeciarum originarii primitivique.

Nunc quum jus antiquum cum moribus antiquis jam diu migravimus, novos effingere cogimur characteres, qui prioribus additi, si vel omnes quod raro, vel maximam saltim partem concurrant, tutum ad Parochiam discernendam argumentum valeant præstare Adsit igitur *primum* : *Vicinia*, ædium plurium collectio, locus certis finibus limitibusque circumscriptus, in quo populus alicui Ecclesiæ Episcopi auctoritate deputatus degit de hisce finibus regundis audiamus Tridentinos Patres *Sess. 24. de reform. cap. 13. in fin.* " In iis civitatibus ubi Parochiales Ecclesiæ cer-
" tos non habent fines, nec earum Rectores proprium popu-
" lum quem regant, sed promiscuè petentibus Sacramenta admi-
" nistrant, mandat S. Synodus Episcopis, pro tutiori animarum
" eis commissarum salute, ut distincto populo in certas proprias-
" que Parochias unicuique suum perpetuum peculiarémque Paro-
" chum assignent. " &c. Sapienter admodum Tridentina Synodus distinguendum populum, peculiarésque cuilibet Parochiæ Sacer-
" dotes præficiendos edixit, aliter enim confusio, foecunda discor-
" diarum mater vix evitaretur; fors etiam ab oculos perspicacissi-

eibol

morum

morum Patrum imago illorum temporum observata est, quibus ipsi Episcopi ob Dioecesum suarum fines turbatos inter se collidebantur, quorum ardor decretis variorum conciliorum tandem fuit compressus. *Concilium Constantinopolitanum*. disertè prohibet *can. 2*, “ut ne ultra Dioecesim in Ecclesias extra suos terminos accedant Episcopi, & Ecclesias confundant.” *In Concilio VI in Trullo c. 20*. Disponitur, “ne Episcopo liceat in aliâ, quæ ad se non pertinet, Ecclesiâ publicè docere.” *In Concilio Antiocheno c. 10*. “hi, qui sunt in vicis vel regionibus (Chorepiscopi) admonentur, ut suum modum sciant, & sibi subjectas Ecclesias administrent, earumque curâ & sollicitudine gerendâ contenti sint.” *Conf. c. 18, Conc. Ancyranum*. Ne igitur aliquando & minorum Ecclesiarum Rectores ardor iste corripere, Synodalibus Tridentini constitutionibus, malo providendum erat.

Dein desideramus *locum excipiendis confessionibus destinatum*, quem mediæ ævi scriptores vel *cellulam*, vel simpliciter *confessionem* appellabant, barbari verò nostri *Sedem confessionalem* dicunt, Hunc altari vicinum designat *Conc. Parisiense an. 829, part. 1. 46*. Olim ille semper publicus, omnibusque conspicuus esse debebat, de quo noster SIFRIDUS Coloniensis Archiepiscopus in generali Synodo *an. 1280* habitâ, statuit “ad Confessionem audiendam communem & aptum locum *in Ecclesiâ*, ut ab omnibus videri possint, sibi eligant sacerdotes (Parochialium Ecclesiarum;) in

locis

“ locis autem *obscuris & tenebrosis* confessiones non audiant, nec
 “ *extra Ecclesiam* nisi in magnâ necessitate, vel infirmitate; con-
 “ trarium facientes, sententiam excommunicationis se noverint in-
 “ cursuros. “ Plura si lubet, vide apud MARTENE *de antiq.*
Ecclesiæ ritibus Lib. I p. II. c. VI. art. III. n. 8.

Cum loco Confessionibus deputato ulterius concurrat, oportet *Potestas clavium*, puta facultatem, auctoritatēque solvendi & ligandi in foro interno, & pœnitentiâli, ut scholæ loquuntur. . . Fortâsse non inutile erit, paulisper hîc extra oleas vagari, & quædam de ordinario pœnitentiæ ministro ex antiquitatibus Ecclesiasticis repetere. Primis Christianæ religionis temporibus præcipuam circa pœnitentes curam, nec non lapsos reconciliandi potestatem penes Episcopos fuisse dubitari nequit S. CYPRIANUS *Epistola in edit. J. Felli, XVII.* conquerens de quibusdam Presbyteris, qui pœnitentes ante actam pœnitentiâ, contemptâ canonicâ disciplinâ conciliabant, inter alia reprehendit, quod se inconsulto id facerent, nec, quæ ejus verba sunt, *Episcopo honorem Sacerdotii sui & Cathedræ reservarent.* Hanc porro disciplinam pluribus seculis durâsse, ut *publici* saltem *criminosi*, & *pœnitentiæ publicæ* subjecti, non nisi ab Episcopo ejusve jussu speciali reconciliarentur, constat ex *can. 3. Concil. Carthaginens. II. an. 390.* ubi legitur: “ ab universis Episcopis dictum est; *chrismatis consecutio, & puellarum consecratio à Presbyteris non fiat; vel re-*

D

“ *conci-*

“conciliare quendam in publicâ missâ Presbytero non licere : hoc
 “omnibus placet. “ Apud Gratianum *Caus.* 26, q. 6, c. 1. Hæc
 tandem Episcoporum auctoritas in pœnitentiis imponendis, mo-
 derandis, & pœnitentibus reconciliandis, post seculum septimum
 sensim Presbyteris magis, ac frequentius quam olim cœpit com-
 municari; quum enim septimo seculo labente pro peccatis, *occultis*
 desit imponi *pœnitentia publica*, unâ quoque vulgatum fuit, pœ-
 nitentiam *occultorum criminum* Presbyteris concessam, *publicorum*
 verò Episcopis reservatam. “ Quo magis ergo, sunt verba ESPE-
 “NII *Part. II, tit. VI, c. 5.* labentibus seculis pœnitentia publi-
 “ca desit; atque pœnitentia occulta & privata facta frequentior,
 “etiam auctoritas pœnitentias imponendi, & pœnitentes recon-
 “ciliandi ad Presbyteros magis, magisque devolvi cœpit; adeò
 “ut tandem nonnisi solennis pœnitentia Episcopis reservata re-
 “manserit. “ Probè autem animâverrendum venit auctoritatem
 hanc non omnibus sine discrimine Presbyteris competiisse, nec
 omnes indistinctè quoslibet pœnitentes potuisse absolvere, altari-
 que restituere, sed inerat facultas illa solis illis Presbyteris Pæro-
 chis, qui ad curam animarum tanquam *proprii Sacerdotes* erant
 populo præpositi & deputati; quæ disciplina adeò invaluit, ut
 confessio facta alieno Sacerdoti, & absolutio ab illo sine licentia
proprii Sacerdotis obtenta pluribus seculis *invalida* fuerit reputata.
 Plura in hanc rem, curiosi legere possunt apud MORINUM *de*
administratione Sacramenti Pœnitentiæ.

Quar.

Quartum denique opus est , ut qui Ecclesiæ præest , Re-
 ctor , animarum gerat curam , sacramentâque ministret , *jure suo* ,
nomine proprio , non *alieno* , *cap. X. de Præbend.* . Ac nè illud
 quidem à nostro instituto alienum erit , brevi quodam excursu
 sparsis floribus hoc capitulum , quod est *Concilii Lateranensis* ha-
 biti sub Innocentio III. ornare. Tenendum igitur est : Patronos
 & Advocatos Ecclesiarum vetari , quidquam exigere ab Eccle-
 siis præter antiquos & moderatos redditus ab initio institutos *cap.*
præterea 23. de jure Patron. can. Eleutherius 30. XVIII. qu. 2. Ob
 id damnatur in *hoc cap.* prava consuetudo quarumdam regionum,
 in quibus Patroni paroczialium Ecclesiarum & alii , proventus
 ipsarum sibi penitus fore vindicabant , modico Presbyteris reli-
 cto , veluti quartâ quartæ , id est sextâ decima decimarum , quæ
 impar esset congruæ sustentationi. Itaque statuitur hîc , ut non
 obstante hujusmodi consuetudine , Presbyteris , penes quos est
 cura Ecclesiæ , congrua portio assignetur. De Monachis & Canoni-
 cis Regularibus , qui habent parocciales Ecclesias Monasteriis ad-
 nexas idem caveatur , ut Vicariis perpetuis congruam portionem
 assignent , unde hi se se alere possint , hospitalitatem colere , &
 jura Episcopalia præstare. *Cap. avaritiæ 10. cap. de Monachis 12*
X. de Præbend. cap. sicut 2. de supplend. neglig. prælat. cap. ult. §
ubi autem 2. de decim. in VI. Quod quidem optandum esset , ut
 multa collegia sæcularium etiam quos vocant Canonicorum , &
 monasteria his temporibus observarent. . Excessus Monachorum

hac in re, quamvis acriori paululum stylo notavit ARNULPHUS
Lexoviensis in Neustria Episcopus, qui teste *Wilh. Tyrio* L. 7. c. 1.
 & *Aimoniū continuatore* L. 5. c. 52. vixit ad An, 1182. quo obiit
 Epist. LXIX. " Est quiddam, quod tam meam quam alias vehe-
 " menter angit Ecclesias, quorumdam scilicet rapax, & intem-
 " perans audacia Monachorum, qui quò liberiùs affluant secula-
 " ris potentiae praesidia redimentes, primò Episcopis omnem obe-
 " dientiam subtrahunt, & Parochiales Ecclesias cum Altariis &
 " decimationibus, ceterisque beneficiis de manu laica recipere pa-
 " tis quibuslibet, sacrilegà temeritate praesumunt. In his ergo
 " ab eis nec Canonicus ordo, nec Episcopalis assensus exigitur,
 " sed devocatis ad proprietatem omnibus, mercenarios in tanta
 " paupertate ibi constituunt Sacerdotes, ut ad exhibitionem suam,
 " & ad onera Ecclesiae portanda, non habeant quod opiloni suf-
 " ficeret, aut cursori. Generale est hoc, sed in Episcopatu meo
 " vehementius haec est grassata malignitas, nec illi nobis cujus-
 " libet rationis obtentu, sed fallaciis, ac muneribus, praesidio-
 " que violentiae secularis obstitunt. " Haec ad illustrandam ca-
 " pituli primam partem sufficiant, alteram vero partem, seu pa-
 " ragraphum ejus unicum, qui propius ad nos spectat, notes
 " velim: Rector Parochialis Ecclesiae curam animarum per se, non
 " per Vicarium exercere debet ex hoc §. & cap. quia nonnulli 3. de
 " Cleric. non resid. quia cura animarum est munus personale, in
 " quo electa est industria & diligentia personae L. inter artifices ff.
 die

de solut. cap. quoniam Apostolica 43. §. 1. de off. jud. de leg. can. placuit 15. XVI. qu. 2. Illis verbis, "magis illius electam negligentiam ab hæreticis, ut impunè ibi sint, & suam diligentiam "fuisse præventam, ut eo modo ejus cura sollicitior vitaretur." Unde ne *conductitiis Presbyteris* Ecclesiæ committantur, veritum *can. præcipimus* 5. XXI. qu. 2. Et qui habet Parœcialem Ecclesiã, *per se* illi deservire debet in ordine, quem ipsius Ecclesiæ cura requirit, id est, in ordine Presbyterali, quia Parochi officium non valet sine Altaris ministerio adimpleri *cap. ex literis* 10. de excess. prælat. Qui habet, inquam, Parochialem Ecclesiã per se, non per *Vicarium*, aut *Mercenarium* illi deservire debet, nisi fortè ipsa Ecclesiã sit annexa dignitati vel præbendæ: quo casu, qui hujusmodi habet præbendam, cùm ipse debeat deservire in majori Ecclesiã, Ecclesiæ parœciali debet imponere *Vicarium perpetuum* canonicè institutum, cui adscribatur congrua portio de fructibus ipsius Ecclesiæ, aliàs illa privatur ipso jure. In Ecclesiis Parœcialibus, quæ sunt annexæ dignitati vel præbendæ, vel mensæ Episcopi, vel capituli, deserviri debet per *Vicarium perpetuum* (qui quidem nomine tantum sunt Vicarij, non re, quum *titulum* habeant *perpetuum*, & *per se subsistentem*, uti loquitur ESPEN Part. II. tit. XXXIV. cap. 1. n. 26. aliisque locis) idem dicendum est si uniantur monasterio, vel canonicæ regulari *cap. avaritiæ* 10., *cap. de Monachis* 12. X. de præbend., *Clementin. de Jure Patronat.* Hæc de re notantur Monachi S. Bertini.

ni olim Morinensis Diœcesis ; hodiè S. Audomari , quòd Ecclesias
 Parochiales unitas Monasterio curarent per *annuos & conductitios*
 Presbyteros. Steph. TORNACENS, *Epist. CC.* “ Ecclesiam ha-
 “ bent apud cœlect, in qua per annuos & conductios, mercenariol-
 “ què Sacerdotes, sãpè & per se ipsos, (quod sacris canonibus in-
 “ hibitum est) Parochialia ministrant. “ Eandem in plures Germa-
 niæ Ecclesias corruptelam irrepsisse deplorat CONRADUS Cardi-
 nalis Portuenfis Legatus Apostol. in Concilio , non hïc Colonia, ,
 üt voluit BZOVIVS in *annal. ad An. 1225. N. 4.* sed Moguntia
 hãbito An. M. CCXXV. ubi *can. 12.* Ita fatur : “ quia enormis
 “ quædam consuetudo in quibusdam Alemania partibus contra
 “ Canonicas sanctiones invaluit , ut ponantur in Ecclesiis conducti-
 “ tii Sacerdotes Vicarii temporales : ne id fiat de cætero , aucto-
 “ ritate legationis , quã fungimur , omnibus modis inhibemus,
 “ Sed cum Vicarius poni debet & potest , *perpetuò* instituat , id-
 “ que assensu & auctoritate Diœcesani & Archidiaconi loci illius :
 “ nec Episcopus vel Archidiaconus talem instituat ; nisi ei de
 “ bonis Ecclesiæ coram eo tantum fuerit assignatum , unde jura
 “ Episcopi & Archidiaconi possit persolvere , & congruam &
 “ sufficientem sustentationem habere. “ Infiniti sunt aliorum con-
 ciliorum canones , qui hanc abusivam tollere adlaboravè , ve-
 rùm irritò prorsus conatu ; norunt enim quod inferiorem spectat
 Germaniam , qui in patria nostrã historiã paulisper sunt versati : quo
 modo ad Tridentini Concilii tempora usque , rurales Coloniensis
 alia-

aliarumque vicinarum Dioecesium Ecclesiæ scattierint *Mercenariis* istis *Vicariis* ; item quam sapissimè Capitula affixis sibi Parochiis suos Canonicos imposuerint, qui penes suam Collegiatam continuè morantes, vix Dominicis aut festis diebus ad rurales sibi concreditas Ecclesias advolarint, sacra ibidem peracturi. Plura, imò his majora ex fastis Colonienfibus addere, unaque (quod hìc tamen per tranfennam dictum fit) ostendere, quod inde ista (quæ adhuc in Cathedrali, aliisque collegiatis frequentantur) vulgariter dicta *obedientiæ*, & *obedientiarum* Canonici suas habuerint natales, nò, me hoc negotio multis Collegiis ruborem excutere posse, verecundè timerem. Porro quod ad superiorem pertinet Germaniam, vel Centum Gravamina Norembergæ Legato Adriani VI. Summi Pontificis An. MDXXIII. oblata, abufum hunc illo adhuc tempore fuisse continuatum, satis evincunt; inter reliqua enim Imperii Principes & hoc n. 85, gravamen proferunt: "pleraque item Parochiales
 "Ecclesiæ Monasteriis, Prælati, aliisque Ecclesiarum curatarum
 "rectoribus, incorporationis (ut vocant) seu alio quopiam jure.
 "Subditæ sunt: quas, etsi ipsi juxta canonum constitutiones,
 "per se se providere teneantur, ubi aliis elocant gubernandas,
 "beneficiorum dotem ac decimas plerumque si bi ipsis reservant
 "& præterea tam enormibus absentiarum pensionibus gravant
 "atque onerant, ut conductitii isti Parochi, eorumque Vicarii,
 "vice plebani, Sacellani, Coadjuutores, ceterique conductarum
 Eccle-

“ Ecclesiarum administratores, compētentem sustentationem, de-
 “ centiāque alimenta inde habere nequeant. Quo fit (nam unde
 “ conducticii isti pastores, & mercenarii vivant, habeant oportet)
 “ ut illicitis exactionibus, locatas sibi oviculas miserè deprædent,
 “ dilanient, omnemque substantiam tantum non absument, &c.
 Ita legit ORTHUINUS GRATIUS, in suo *Fasciculo rerum ex-*
petendarum & fugiendarum edit. Londinens. Tom. I, p. 372.,
 Tandem Tridentini Patres, quum radicem mali, solvendo unio-
 nes Parochiarum Collegiis Monasteriisque retrò factas, evellere
 penitus nequirent, saltem noviter urgere Lateranensis Concilii
 decreta voluerunt, statuētes: “ *beneficia curata, quæ cathedralibus,*
 “ *collegiatis, seu aliis Ecclesiis, vel Monasteriis, Beneficiis, seu Colle-*
 “ *giis, aut piis locis quibuscumque perpetuo unita & annexa reperiu-*
 “ *tur, ab ordinariis locorum annis singulis visitentur, qui sollicitè*
 “ *providere procurent, ut per idoneos Vicarios, etiam perpetuos, nisi*
 “ *ipsis ordinariis pro bono Ecclesiarum regimine aliter expedire vide-*
 “ *bitur, Animarum cura laudabiliter exerceatur. Sess. 7, cap,*
 7. *de reform. conf. cap. 5. ejusd. sess. 1. it. sess. 25. cap. 16. de reform.*
 Sed hæc ad illustrandum hunc characterem sufficient, pergamus
 ad ultimum, qui est; ut Ecclesiæ parœcialis Rector *solus, uni-*
cusque curato beneficio sit investitus, suaquè Ecclesia, ut phrasi
 apud mediæ ætatis Scriptores Sacros passim occurrente, utar, *in-*
cardinatus, non autem cum alio in solidum, licet comministris &
 coadjutoribus in functionibus suis Ecclesiasticis possit sublevari;

ACCOM-

accommodata est in hanc rem S. Hieronymi sententia, quæ apud Gratianum *in cap. 41. caus. VII. qu. 1.* his verbis exprimitur: “ in apibus princeps unus est : grues unam sequuntur ordine literatio : imperator unus, iudex unus provincie. Roma, ut condita est, duos fratres simul habere reges non potuit, & parricidio dedicatur. In Rebecca utero Esau & Jacob bella gesserunt *singuli* Ecclesiarum Episcopi, *singuli* Archipresbyteri, *singuli* Archidiaconi, & omnis ordo Ecclesiasticus suis rectoribus nititur. “ Non minùs quoque illustris est canon, qui apud IVONEM Carnotens. *part. III. Decret. cap. 49.* & apud Gratianum *caus. XXI. qu. 2. n. 4.* legitur, & si Rhemensis Concilii an. 813. habiti non sit, tamen ad ea tempora referendus venit; ita autem sonat: “ sicut in unaquaque Ecclesia *unus* Presbyter debet esse, ita ipsa, quæ sponsa, vel uxor ejus dicitur, non potest dividi *inter plures Presbyteros*, sed *unum* tantummodo habebit *Sacerdotem*, qui eam castè & sincerè regat. Undè interdicimus, ut nullus præsumat Ecclesiam *inter duos vel plures dividere*: quia Ecclesia Christi uxor & sponsa debet esse, non scortum, sicut Calixtus Papa Epist. 2. c. 3. testatur. “ Vid. quoque GONZALEZ *in Regul. VIII. cancell. Gloss. 6. n. 16.*

§. V.

Post originem Paroeciarum, post fundamenta, characteresque cognitos, consequens est, ut de Parochorum quoque diver-

E

sis

*Multiplex
ac varia
Parochorum
denominatio.*

sis appellationibus, nominibus, & origine, nec non de prærogativis eorum, juribus & officiis cognoscamus, quia per eos, qui parochiis præsent, effectus rei accipitur; parum enim est urbicas extare, rusticasque Ecclesias, nisi sint, qui legitimè præesse possint.

Vetus Horatii Scholiastes *Sat. V. lib. I.*, "Parochi erant, qui Legis reipublicæ causâ iter facturis necessaria præbebant, ἀπό τῆς
" Πραξίν ἀ πρæbendo. " & *Lib. II. sat. ult.* Parochi nomen accipitur pro eo, qui cœnæ pater est, id est, qui cœnam amicis præbet. Atque indè Parochorum nomen sunt, qui tractum putant; quod scilicet *panem Domini* præbeant Ecclesiæ, derivatio non contemnenda; fortè tamen verius est, corruptam esse vocem, & rectiùs dici *Parœciam* à græco παράκοιδοσ Glosæ παράκοιδοσ accola παράκοιδοσ σοι, juxta te habito; uti suprà quoque Parochiam, vel potiùs parœciam à græco παράκοιδοσ vicinia derivavimus. Est igitur, sicuti παράκοιδοσ vicinia, παράκοιδοσ juxta habitare. Glosa Vet., ita Parœcus, παράκοιδοσ vicinus & accola, qui eundem cum reliquis locum accollit, & eamdem ædem Sacram habet. Facit POMPONIUS in *L. Pupillus 239. ff. de V. S.*, in nativa igitur significatione Parœcus dicens omnis ille foret, qui est de Parochia; attamen usu obtinuit, & in jure sacro frequentatur; ut per excellentiam Parochus, vel Parœcus dicatur ille Presbyter, cui cura & administratio ejusdem
Ecclesiæ

Ecclesie , eique contributa Christianorum familia ab Episcopa est demandata.

Porro pluribus, variisque hos Presbyteros vocabulis denominatos tam in jure canonico quam in scriptoribus Ecclesiasticis offendimus. Frequenter PLEBANI vocantur à plebis, cui præ-sunt, curâ; *plebe* autem & *plebes* vocabula utramque sæpe significant, & populum, & Ecclesiam, in qua populi fit conventus. Hâc notione occurrit apud GREGORIUM *in cap. 40. de elect.* Plebanus S. Pauli de Venetiis; *in cap. 29. de off. & pot. jud. del.* Plebanus à Sophiæ; *in cap. 3. de off. jud. ord.* Plebanus S. Perri; *in cap. 3. de his quæ vi met.* Plebanus Ecclesiæ; *in cap. 9. de arbitr. & in cap. 8. de donat.* Plebanus de Piscia; demum *in cap. 2. ut lit. non cont. non proc.* Plebanus S. Marci de Venetiis; alia veterum scriptorum loca qui desiderat, adire poterit CANGIUM in *Glossar. med. & infim. Latinit.* Contentiunt etiam chartæ, diplomataque medii ævi, in quibus constanter Parochi sub *Plebanorum* nomine exhibeantur. Priusquam ad alia discedamus, duo hic observes velim: unum, quod Presbyteris Parochis nomen *Plebani* perpetuum haud fuerit; aliquando enim Parochianum omnem, seu degentes in Parochia significavit *can. 5. qui est concilii Nannetenfis, caus. IX. qu. 2.* nullus Presbyter, aut Diaconus alterius Plebanum (nisi in itinere fuerit, vel placitum ibi habuerit) ad missam recipere audeat. “ Alterum quod non omni-

bus indistinctè Parochis, minorumque Ecclesiarum (succursales aut filiales eas vocant) Rectoribus denominatio ista competierit, verum iis duntaxat, qui vel principalioribus Ecclesiis, v. g. apud Agrippinam Coloniam undeviginti nostri Parochi, ideo adverte[n]te GELENIO *de Magnitud. Colonix p. m. 392. Plebani dicti* oppositè ad familiæ Pastores collegiatarum, & quorundam hospitalium, vel majori titulo nempe plebanix, cui plures minores Ecclesiæ, aut Capellæ erant subiectæ, *cap. I. ubi gloss. ne cler. vel mon. in VI.* præfiebantur. Juvat illustrare hunc locum egregia sequioris avi charta, quæ Capitulum SS. Apostolorum iteratà vice Plebanum nominat quemdam Antonium olim Rectorem parochiæ Lechniacensis, cui filiales Ecclesiæ cum Sacellis subfuisse, adhucumque subesse omnibus constat. Ipsæ autem Tabulæ apud Ægid. GELENIUM in Tomo XII. diplomatum, veterumque aliorum monumentorum nondum editorum, sic sonant:

“ Noverint universi hanc literam visuri, quod nos Henricus
 “ Dei gratiâ Prepositus, Fridericus Decanus & Capitulum Eccle-
 “ siæ SS. Apostolorum collationem & donationem aree & edificio-
 “ rum, que honestus vir Antonius *Plebanus* de Legenich in do-
 “ tem tradidit ipsi Ecclesie empta ab uxore & heredibus Helie
 “ militis bone memorie dicti Duvelshovit ratam habemus & gra-
 “ tam renunciantes Homagio quod Prepositus Ecclesie nostre de
 “ premissis consuevit habere. Item dicimus expresse quod simi-

liter

“ter ratam habemus ordinationem quam fecit de area & edificiis,
 “que fuerunt olim dos ipsius Ecclesie, sicut & ipsius *Plebani* li-
 “tera supra hoc confecta continetur expressum. In hujus autem
 “rei robur & testimonium presens litera conscripta est Sigillis no-
 “stris communita, Actum & datum Anno Dni M, CC, quin-
 “quagesimo tertio.”

Non rarò etiam Parochi CURIONUM appellatione veniunt;
 ejus denominationis hæc origo; quum vocabulum Parochia
 uti toties insinuarum, de barbarie suspectum latinò scribentibus
 fuit visum, elegantioris linguæ studiosi substituerunt vocem CU-
 RIAE; unde Parochos more Romano CURIONES, Parochianos
 CURIALES; Ecclesias ÆDES CURIALES nominarunt, vid.
 BUDÆUS in *annot. ad L. ult. ff. de muner. & honor.* ONUPH-
 RIUS PANVIN. in *interpret. obscur. vocab. Eccles. V. Parochia.*
 viderunt enim Jcti humaniores insignem quamdam inter
 CURIAS paganorum, in quas Romulus populum distribuit, &
 Christianorum Parochias affinitatem, & ejusmodi quidem inter-
 cedere, ut verè dicere posses, *politiam civilem*, sicuti in aliis bene
 multis (quantum quidem salvâ religione fieri potuit) ita & hoc
 in instituto *œconomie Ecclesiasticæ* prævisse; adstipulatur ROSINUS
Antiqu. Rom. VI. 2. p. m. 472. inquit: “hoc quoque addere vi-
 “sum est, CURIAS Romæ fuisse populi tales quasdam partes,
 “quales sunt nostro tempore in urbibus quibusdam parocciæ. Ut

“ enim nostræ parœciæ habent destinatas quasdam ædes & domus,
 “ in certa quadam urbis parte sitas, quæ communia sacra, ipsam
 “ ædem communem, & sacrorum communem ministrum i. e.
 “ Parœcum habent: ita CURIÆ erant incolarum urbis partes,
 “ non modo locis, sed etiam sacris sibi peculiaribus distinctæ, qui-
 “ bus qui præerant, CURIONES vocabantur. “ Collineat huc
 etiam Paul. MERULA *de Sacerdot. Romanor. II. 7.* dum scribit:
 “ ab his CURIONIBUS hodièque passim per Galliam appellantur
 “ curès Pastores singularum parochiarum, “ Cof. GONZALEZ
 TELLEZ *in comm. ad cap. 2. de Paroch. n. 7.*

Parochos quoque simpliciter PRESBYTEROS fuisse nomina-
 tos veterum monumenta demonstrant. Synodus Dicecef. Antifio-
 dorensis An. 578. *can. 7.* fancivit, “ ut medio Majo omnes
 “ PRESBYTERI (parochi rurales) ad synodum in civitatem ve-
 “ niant. “ In formula habendi synodum Dicecesanam à BUR-
 CHARDO, qui interfuit, adscripta Concilio Salegunstatiensi le-
 gitur: “ convenientes PRESBYTERI omnes intrent (Synodum)
 “ & secundum ordinationis suæ tempus resideant. “ Quibus in lo-
 cis, sicuti & in aliis vetustis canonibus SACERDOTUM & PRES-
 BYTERORUM nomine Parochos designari advertit ESPENIUS
Jur. Eccles. U. P. I. tit. 18. cap. 2. n. 4. Eodem in sensu SACER-
 DOTUM nomen usurpavit INNOCENTIUS III. *in cap. quod*
bis 9. de maj. & obed., ubi post FAGNANUM observat æternæ

urbis

urbis & memoriae Episcopus **BENEDICTUS XIV.** *de Synod. Diocesana. III, 5. 1.*

Occurrit etiam apud Veteres, quæ hodie vulgaris facta, vox PASTOR licet *variis*, monente id A. MATTHÆO in illustri illo opere, cui titulum de Nobilitate fecit, *Lib. II. cap. XXXV. p. m. 555.*; etenim tam honorificum antiquitati videbatur nominari PASTOR, ut ipsi etiam Episcopi vix sint ausi, eo titulo uti, quem soli Christo vero animarum Pastori convenire autumabant. ADAMUS BREMENS. *Lib. I. cap. 20. ait*: “ hunc (LUNDERICUM III, Episcopum Bremensem) “ etiam tradunt super-
“ bum fuisse; quod exinde conjici potest, quia se aliquando CUS-
“ TODEM, aliquando PASTOREM Bremensis gregis gloriatur. “
Et ipse fortassis arrogantiae notam vix effugerem, si aliquando

Parochos PAPAS dictos esse assererem; sed bono sint animo Lectores nostri, & priora non è nostris quaeso, metiantur tempora; PAPÆ appellatio orta videtur à voce infantum cibum petentium, quum cibum ac potionem *buas*, ac *papas* vocent: quâ de re VARRO *apud Non. 2. 97.*; vel à πάπας i. e. *matritius*, pater; vel ab Hebræorum *Abba*, pater: vel contracta ex *Pater patriæ*, quæ appellatio Principum & Imperatorum compendii causâ scripta olim *Pa Pa*; hoc jam recepto nomine (quo Pastores olim officii paterni admonebantur in Ecclesia, nam *Papa* patrem venerabilem notat, *πάππας πατρός ἱεροκόριθου*, HESY-

SCHIUS)

SCHIUS) tametsi promiscuè ab aliis donarentur Episcopi, nullus tamen in occidente hunc sibi ipse titulum tribuit præter Romanum Pontificem, qui eo nomine tanquam sibi proprio usus est jam inde à Leonis Magni temporibus, usque ad Gregorii VII. ætatem, qui in Synodo Romanâ primus, ut à BARONIO Cardinale *ad d. 10. Januarii in Martyrolog. Roman.* observatum est, edixit, ut PAPÆ nomen unius sit in orbe Christiano. SIRMODUS *ad Ennodii Lib. 4. Ep. 1.* paulùm divertitur à voce PAPA, nomenclatura vocis PAPAS, PAPATUS, quæ nomina Clericis, seu Sacerdotibus Episcopo inferioribus tribuebantur; Acta Romanæ Synodi sub Zaccharia P. P. apud OTHLONUM, editum noviter ab Georg. Christian. JOANNIS *Rer. Mogunticæ. Tom. 1. p. 244.* in vita S. Bonifacii Moguntini *Lib. 2. c. 5. Et ipsa Epistola [D. Jesu Christi]* “per manus
 “Angeli Domini pervenit ad Romanam civitatem ad locum se-
 “pulchri S. Petri, ubi claves regni cœlorum constitutæ sunt,
 “& duodecim PAPATI, qui sunt in Romana civitate tridua-
 “nas fecerunt vigiliis, in jejuniis & orationibus, &c. “ JOARUS etiam ad Cedrenum has voces Πάπας, & Παπῶν, distinguit: & alteram Summo Pontifici, alteram Clericis minoribus convenire ait. Apud Orientales hieromonachi, & parœciarum rectores eâ denominatione donari patet ex variis eorum subscriptionibus, quæ in Synodo Jerosolymitana habentur. Conf. SAVARO *comm. in Sidonium Apollinar. Lib. VI. Ep. 1. p. m.*

378. BINGHAMUS in *Originib. Ecclesiast. Tom. 1. p. m. 76.*
 CANGIUS in *Glossar. SUICERUS in thes. Ecclesiast. à Patri-*
bus Græcis excerpto V. Παπάδ CANGIUS iterum in Glossar. ad
Scriptores med. & infim. Græcitatæ V. Παπάδ, Παπαδ,...

A PAPIIS descendamus ad CARDINALES , quo nomine Parochos ab aliis Presbyteris , nulli titulo , id est Ecclesiæ affixis olim fuisse distinctos, antiquitatis periti norunt. Illud autem bene tenendum ; inter illos Presbyteros , qui id nominis habuere, eos , qui in Urbibus & suburbiis animarum regimini operam dedere, CARDINALES præ aliis fuisse vocatos. Concilium Meldense An. 848. sub Sergio II. Lothario Imperatore, & Carolo Calvo Francorum Rege, *Can. 54.* “ ut titulos *CARDINALES* in urbibus & suburbiis constitutos Episcopi Canonice , & honestè, sine retractatione ordinent , & disponant. “ Hoc etiam probant verba ZACHARIÆ PP. qui sedit anno DCCXL. obiit anno DCCLII. in *Epistola ad Donnium Pipinum*, cum nondum esset Rex , quæ sic sonant : “ Quartum Capitulum de Presbyteris agrorum , quam obedientiam debent exhibere Episcopis & Presbyteris *CARDINALIBUS*. In Concilio Neocæsariensi *cap. 13.* ita continetur : Presbyteri ruris in Ecclesia civitatis Episcopo præfente , vel Presbyteris urbis ipsius offerre non possunt , nec panem sanctificatum dare calicemque porrigere ; si vero absentes hi fuerint , & ad dandam

F

“ ora-

“ orationem (fortè oblationem) vocentur , sibi dare debebunt. “
 Clarum est ex his locis Presbyterum Cardinalem esse Presbyterum Urbis : & sic se habet Presbyter ruralis ad urbicum sive Cardinalem , quomodo Chorepiscopus olim ad Episcopum. De origine autem horum CARDINALIUM Presbyterorum ita sentiendum. Ædes sacræ in civitatibus duplicis potissimum fuere generis: aliæ enim Parochiarum , uti nunc dicuntur, vice erant, quas Titulos vocabant, ad quas conveniebant fideles, divinas Liturgias audituri, & Sacram Eucharistiam percepturi. Aliæ dicebantur *Diaconia*, erantque publicæ quodammodo pauperum hospitales domus, quibus adjuncta erant Sacella, quæ *Diaconia* perinde nomen, potissimum labente sæculo, obtinere. Priori ædium Sacrarum generi præerant Presbyteri, alteri Diaconi. Si quæ vero aliæ ædes sacræ essent in civitatibus, Oratoria dicebantur, in quibus nec Baptismus celebrari, nec Sacramenta fidelibus ministrari fas erat; sed tantum *Missa private* à Capellanis, seu à presbyteris, quos *Locales* nuncupabant, tanquam alicui loco addictos, *fiabant*. Ut igitur ab illis Oratoriis ceteræ ædes sacræ distinguerentur, *Cardinales* appellatae sunt, seu *tituli Cardinales*, id est, principales & præcipuæ, quemadmodum earundem presbyteri itidem CARDINALES nuncupati sunt. In alma Ubiorum Colonia, ne aliena consecrando, nostra videamur negligere, jure merito CARDINALES presbyteri dicendi sunt septem illi, quos totidem an-

t quæ

tiquæ urbis paroccialibus Ecclesiis præesse novimus, Parochi, ac potissimum inter eos isti quatuor, qui in veteris urbis solo (sunt verba GELENII de Magnitudine Coloniae Lib. III. Syntagm. XVI. p. m. 390.) jurisdictionis Provinciam cum Metropolitanâ olim Ecclesiâ divisisse videntur Pastores antiquissimi 1. *Columbae*. 2. *Martini*. 3. *Laurentii*. 4. *Albani*. quibus proinde sicut Metropolitanis Canonicis permisa major Ara Coloniaensis, & titulus ut quatuor summi poenitentiarî dicantur. Hucusque laudatus GELENIUS, quæ, ut aliquantulum lucis accipiant, sciendum est: in Ecclesiis Cathedralibus olim præcipuum, seu summum Altare, *Cardinale* fuisse vocatum, quibus igitur vel jure Collegii, vel concessione summorum Pontificum, vel alio titulo licitum erat, ut solemnem ad illud missam celebrarent, *Presbyteri Cardinales*, aut *Canonici Cardinales* dicebantur, quem etiam titulum, una cum jure celebrandi cum Mytrâ & Sandaliis ex Leonis IX. Eugenii III. Hadriani IV. Alexandri III. aliorumque Pontificum diplomatibus nostræ Metropolitanæ Canonicis Presbyteris competere, in vulgus notum est.

Demum ne quid prætermittere videamur, addere juvabit: PERSONAM vocem sæpiùs pro Curionis aut parochi vocabulo occurrere, nam qui vulgò Rectores vel Plebani, PERSONÆ passim dicuntur in libris sacri juris nostri, & in *Epistola* 12. IVO-NIS Carnotensis illo loco: “ Altaria à me redimere volunt sub

“ nomine *PERSONÆ*, sicut à prædecessoribus meis ex pravâ consuetudine redemerunt. “ Ubi Fr. *JURETUS* in *not.* videndus, Quæ denominatio à Gallia seu Francia, uti observavit maximus Cujacii non minor discipulus Janus à *COSTA* in *Summar. ad tit. de æt. qualit. & ord. præfic. p.m.* 107. tradit originem, *can. quasi-situm* 4. qui est desumptus ex *can. 7.* Conc. Claromontani An. 1095. in Gallia habiti, *caus. 1. qu. 3* & in synodo celebrata sub Pipino Rege, ubi legimus hæc verba: “ de Ecclesiasticis verò, si “ bona *PERSONA* fuerit, perdit honorem suum; minores vero “ vapulant, aut in carcere recludantur. “ Nam bona Persona est presbyter jam Ecclesiam adeptus, qui honore suo & Ecclesiâ in casu ibi proposito privandus est. Dicamus igitur breviter passim in Canonicis libris dici *PERSONAS*, & *PERSONATUM* habere Clericos, quibus munus quoddam præcipuum, quod certè est animarum cura, injunctum est in Ecclesia, ut latinè dici solet *Justinere personam, suscipere personam* apud M. Tullium, & reliquos auctores. Concludamus ergo cum A. *MATTHEO* in *Manuduct. ad 7. Canon. L. 1. tit. de Presbyteris* dicendo: *PAROCHUS, PAROECUS, PLEBANUS, PASTOR, PAPAS, PAPATUS, CARDINALIS, PERSONA, CURIO, CURATUS*, quem tamen latinè *CURATOREM* magis diceres, monente gravissimo & latinissimo Theologo Dionys. Petavio de *Ecclesiastic. Hierarchia II. XII. 3.* aliquo sensu sunt synonyma.

§. VI.

PEculiaria, multipliciâque, quibus parochi tum à veteribus, *Origo eorum Institutio. & Successio.* tum à recentioribus decorati fuere elogia accepimus; instituti quamòbrem nostri nos ratio admonet, ut origines eorum perferutemur, quibúsq; succedant, videamus, item quo jure existant, & quem in Hierarchia divinitùs instituta locum occupent.

Non poterat, ait graphicè THOMASSINUS de V. & N. Ecclesiæ disciplina *P. 7. L. II. c. XXVI. n. 1.* parochorum dignitas altiori attolli fastigio, quam quo eam provexere parisienses Theologi, quum hanc evulgârunt doctrinam: *Septuaginta Discipulorum esse Successores datos: in ordine minorum Prælatorum eos stare: & ipso immediatè Christo eos obtinere potestatem functiones hierarchicas exercendi.* GERSON doctissimus ille parisiensis Academiae Cancellarius in istam suis prævit sententiam, quum *Treatatu de Potestate Ecclesiast. & orig. Jur. & LL. confid. XII. Oper. edit. Du Pinianæ Tom. II. col. 249.* ita scriptum reliquisset: “dicamus secundò, juxta probabilem valdè sententiam, quod de statu hierarchico Ecclesiæ non sunt propriè nisi duo status, Prælatorum majorum, videlicet qui succedunt Apostolis & sunt Episcopi, Archiepiscopi & ita sursum: & *minorum*, qui Successores sunt *septuaginta duorum discipulorum*: & dicuntur Præ-

„lati *secundi ordinis dignitatis vel honoris*, quales sunt *curati*, qui-
 „bus ex *statu & ordinario jure* conveniunt tres actus hierarchicj
 „*primariè, essentialiter, & immediatè à Christo*; qui sunt *purgare*
 „per *correctionem*, *illuminare per doctrinam & prædicationem*,
 „*perficere per sacramentorum ministracionem.*“ GERSONIUS
 sententiæ suæ fundamenta ex ipsis repetit *divinis*, *evangelicisque*
litteris; *Lucæ enim X. 1. & 3.* legimus: *Post hæc autem designavit*
Dominus & alios septuaginta duos: & misit illos binos ante faciem
suam. . . ite: ecce ego mitto vos, sicut agnos inter Lupos. Eò loci
Salvator noster, *Apostolis in primo jam Hierarchiæ ordine collo-*
catis Lucæ VI. 13. secundum instituit ordinem, *presbyterorum*
nampe, seu parochorum, qui indè suum sumens principium in
Christi Ecclesia ad nostra usque tempora est continuatus. Distin-
 ctim etiam alterius hujus *presbyterorum ordinis* i. *Timoth. 5.* me-
 minit *Apostolus*, *cujus mentem luculenter nobis exponit EPI-*
PHANIUS, quum *Heres. LXXV. Arian. n. 5.* ita scribit:
 „quod non idem esse possit cum *Episcopo presbyter*, *divinus Apo-*
 „*stoli sermo declarat*, quo quisnam *Episcopus*, quisve *presbyter*
 „*sit*, intelligitur. Nam ad *Timotheum Episcopum* scribens ita
 „*loquitur: Presbyterum ne objurges, sed hortare velut Patrem.*
 „*Quid autem attinebat Episcopo vetare, ut ne presbyterum ob-*
 „*jurgaret, nisi majorem ipso potestatem obtineret: quare dein-*
 „*ceps admonet: adversus presbyterum citò accusationem ne ad-*
 „*miseris, nisi duobus, tribúsve testibus.* Non alicui ex *presby-*
 teris

“teris præcepit, ut accusationem contra Episcopum non admitte-
 ret: aut Episcopum non objurgaret.” Hæc EPIPHANIUS,
 cujus linguâ, græcâ scilicet, lubentius effemus locuti, nî Accur-
 sianum illud: græca sunt. . . vereremur. Porrò hic locus mani-
 festè ostendit, jam à temporibus indè Apostolicis presbyterorum
 ab Episcopis distinctum, secundúmque in Dei Ecclesia; ut Ter-
 tulliana phrasi utar, decurrisse ordinem. Equidem, ut & hoc
 obiter adspargatur, viris doctis facilè largior, *Episcopi & Pres-
 byteri* nomina primis Ecclesiæ seculis, & in ipso quoque Novo
 Testamento, promiscuè sæpius adhiberi; absit tamen, ut inde
 concludant ipsorum etiam officiorum unam, eamdémque rationem
 fuisse; sed potiùs, quod verissimum est, Episcoporum & Pres-
 byterorum distinctos à se invicem ordines, quamvis sibi divi-
 nitus subordinatos, vicissim mihi largiantur, oportet. Sed
 ad rem.

Constans est veterum traditio, presbyteros parochos *succede-
 re septuaginta duobus Discipulis Domini*; ad quam probandam pau-
 cos ex bene multis, testes hîc in medium adducere licebit: Vene-
 rabilis BEDA, qui vixit seculis septimo & octavo, vitâ autem
 functus est An. 735. in cap. X. *Luce* sic commentatur: “sicut
 “XII. Apostolos formam Episcoporum exhibere simul, & præ-
 “monstrare nemo est, qui dubitet, sic & hos 72. figuram Pres-
 “byterorum, id est, *secundi Ordinis Sacerdotum* gessisse sciendum
 est.

est. BEDÆ subjungimus TEODULPHUM Aurelianensem episcopum, qui sub Carolo M. floruit, sub Ludovico autem multa dura perpeffus, tandem, prout firmondus conjeetat, fatis concessit An. 821. hic in *Epistola continente capitula XLVI.* unde alio nomine *Capitulare* dicitur, *cap. 1.* parochos suæ parochiæ, id est, Diœcesis, sequentibus verbis alloquitur: “ scitote vestrum gradum nostro gradui *secundum & penè conjunctum* esse. Sicut enim episcopi Apostolorum in ecclesia, ita nimirum *Presbyteri ceterorum Discipulorum Domini vicem tenent*: & illi tenent gradum Summi Pontificis Aaron; isti vero *filiorum ejus.* Unde oportet vos semper memores esse tantæ dignitatis, memores vestræ consecrationis, memores sacræ, quam in manibus suscepistis unionis. “ Adis BARONIUM, qui elegantem hanc THEODULPHI epistolam primus ex MSS. Bibliothecæ Vaticanæ eruit & suis annalibus *ad An. 835.* intexuit. Conf. etiam SIRMONDUS, qui omnia Theodulphi opuscula collegit, & notis illustravit. sequitur FULBERTUS Carnotensis episcopus An. 1028. mortuus, qui altiùs ascendens, parochos componit cum *septuaginta Senioribus*, in quos Deus partem Spiritus, cœlestisque potestatis, quâ Mosem repleverat, infudit. Verba Fulberti digna sunt, quæ referantur. “ Moses Dux populi secundis adjutoribus, septuaginta viris videlicet de eodem populo sustentabatur, per quos *forma Presbyterorum* exprimitur, qui nunc in Ecclesia novitia *Pontificale onus in se suscipientes, regendis populis invigilant.* Porrò sumens

“ sumens de spiritu Moyſi, illis ſeptuaginta ſenioribus dedit, per
 “ quos populum ſibi commiſſum per quadraginta annos iudicavit,
 “ quia Dux noſter Dominus Jeſus Chriſtus diſcipulis quos ad præ-
 “ dicationis officium miſſurus fuerat in mundum, ſpiritualium
 “ dona chariſmatum infudit. “ Hucutque Fulbertus in *Epistol. 2.*
ad Finardum edit. Car. de Villiers Pariſ. 1608. . . pergit ulterius
 (quod omittre piaculum ducimus) in eadem epiſtola piſſimus
 Pontifex recensendo ſingularem cum ſuæ, tum vicinarum Eccle-
 ſiarum conſuetudinem, quæ ferebat; ut Epiſcopus Ordinator
 ſingulis, quos ordinabat, Sacerdotibus, in ipſo ordinationis actu
 daret hoſtiam Euchariſtici Chriſti Corporis conſecratam, à quoli-
 bet ſecum domum auferendam, & per particulas uſque ad qua-
 drageſimam diem proximè ſequentem, uſu quotidiano conſu-
 mendam, eo fine, ut hæc participatâ communionem Corporis Chri-
 ſti, ſignificaretur Communio Spiritûs Chriſti, quâ ordinatum,
 Epiſcopus Ordinator impartierat: audiamus iterum propria ſan-
 ctiſſimi Viri verba: “ illi (Iſraelitæ) poſt immolationem Agni
 “ Paſchalis manna coelitus miſſo per quadraginta annos ſuſtentati
 “ ſunt Quem cibum coeleſtem, quam ſuavitatem Angelicam non
 “ per typicas aut umbratiles figuras, ſed per indubitatam unionis
 “ veritatem repræſentat ille *Dominicus cibus*, quem *per quadragin-*
 “ *ta dies ſumendum* tanquam ſalutis viaticum, Pontifex *novis Ec-*
 “ *cleſiæ cultoribus* diſtribuit quos ſuæ *Pæſtoralis curæ Vicarios Adju-*
 “ *tores ad erudiendam plebem ſibi commiſſam conſtituit.* . . &c. Ful-

G

bertum

bertum excipit noster GRATIANUS, apud quem *dist. 21. in pr.* legimus; “ simpliciter verò majorum & minorum Sacerdotum “ discretio in novo testamento ab ipso Christo sumpsit exordium, “ qui XII. Apostolos tanquam *majores* Sacerdotes, LXX. discipu- “ los tanquam *minores* Sacerdotes instituit “ & ne quid fortè proba- tioni nostræ desit, recitatis testimoniis pro coronide adjiciamus auctoritatem Divi THOMÆ, qui *III. part. qu. 67. art. 2. ad 2.* “ ideò, inquit, baptizare pertinet ad *minores Principes* Ecclesiæ, “ id est ad Presbyteros, qui tenent *locum 72. discipulorum Christi,* “ ut dicit Glossa Luc. 10. “ Jam verò ex iis, quæ dicta sunt, consequitur, eandem Parochos cum Ecclesiâ Christianâ in eâque divinitus instituta Hierarchia habere originem, utpote qui in LXX. discipulorum locum sunt surrogati. Agnoscunt etiam hodiè, & probant hanc Thesin uno consensu Theologi, & Canonum Inter- pretes, quorum sententiæ & Pontificale, quo hodie utimur Romanum non obscurè suffragatur, quando Episcopum Presbyte- ros recens ordinatos, his verbis exhortantem inducit: “ Fratres “ dilectissimi, & Sacerdotes Domini! cooperatores Ordinis nostri “ estis; Nos vice XII. Apostolorum fungimur, *vos ad formam* “ *LXX. discipulorum estis.* “

Restat, ut probemus Parochos ab ipso immediatè Deo jurisdic- tionem, potestatemque suam habere. In eam sententiam illustris est ille locus *Actor. XX, 28;* quo Paulus in Mileto convocatis Epis-

copis

copis, simul & *Senioribus*, sive Presbyteris, dixit ad omnes: *Attendite igitur vobis, & universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopus regere Ecclesiam DEI.* Hic licet Apostolus solo *Episcoporum* nomine utatur, nihilominus & Presbyteros gregem Christi pascentes intelligit: eo quod phrasi ejus atatis, ut supra modo occupatum est & ulterius à Dion. PETAVIO probatur in *primo Dissertation. Ecclesiastic. libro, Cap. 1., & Presbyteri* significabantur. Quare nos, ne simus longiores, ad positionem nostram probandam adhibeamus in gratiam illorum, qui scholasticâ disputandi methodo delectantur, enthymema, quod HABERTUS *Theolog. Dogmatic. & Moral. Tom. VII, Tract. de Sacrament Ordinis P. II, CVI, p. m.* 345 prodidit: “ Parochi eo modo succedunt septuaginta duobus discipulis quomodo summus Pontifex Apostolorum Principi, & “ Episcopi ceteris Apostolis; atque ideo summus Pontifex à Christo “ immediatè habet jurisdictionem in tota Ecclesia, & Episcopi in “ suis Dioccesibus; quia succedunt ille beato Petro, & illi Aposto- “ lis, Successor enim ab eo habet jurisdictionem, à quo habuit “ prædecessor; aliàs, inquit, Bellarminus, non verè succedit, “ sed novo ordine instituitur. Ergo eodem Jure Parochi juris- “ dictionem à Christo immediatè accipiunt, quo Summus Pon- “ tifex, & Episcopi suam, “ Confirmat Habertus suam Thesin auctoritate S. Facultatis Parisiensis, cui tanquam Matri nostram Colonensem assurgere nullus dubito; ejus autem mandato, jussuque Fr. Joannes Sarazin revocavit quasdam Propositiones à se

propugnatas adversùs doctrinam à nobis hùc traditam , & sequentes contradictorias eidem facultati scripto dedit An. 1429. I. Omnes potestates jurisdictionis Ecclesiæ , aliæ à Papali potestate, sunt ab ipso Christo , quantum ad institutionem & collationem primariam , à Papa autem & ab Ecclesia, quantum ad limitationem & dispensationem ministerialem. II. Hujusmodi potestates sunt de Jure Divino, & immediatè institutæ à Christo. III. Ex textu Evangelii & Doctrinâ Apostolorum habetur expressè, Apostolis & Discipulis à Christo missis auctoritatem jurisdictionis fuisse collatam. IV. Dicere inferiorum Prælatorum potestatem jurisdictionis, sive sint Episcopi, sive Curati, esse immediatè à Deo, Evangelicæ & Apostolicæ consonat veritati. J. MAJOR non incelebris aevi sui Theologus, de quo plura LAUNOIUS *in Academia Parisiensi illustrata P. III, L. 3, p. m. 652*, sententiam suæ facultatis præclarissimè sequutus est *in commentar. in IV. sentent. D. 24, q. 2*, ubi scribit: “ tam Episcopi quam Curati sunt *de Jure Divino*, quemadmodum Romanus Pontifex; nec aliquis prorsùs homo potest illud jus, & illas potestates tollere de Ecclesiâ, plus quam summum Pontificatum; licet Petrus Paludanus & Joannes de Turrecremata teneant oppositum. Sed hoc quod ipsi tenent, censuit in fide hæresin facultas nostra “ (Sc. Parisiensis) sed ne fortè Párochorum dignitatem extollendo delicatas plurium aures offendamus, amplissimæque Episcoporum auctoritati obstrepere videamur, non erit incongruum quoddam sententiæ nostræ temperamentum

mentum adhibere, quod excogitavit præstantissimus Vir Petrus AURELIUS, qui *Oper. Tom. II, p. 225*, apologiam texens censure cujusdam Thologorum Parisiensium circa quæstiones has ipsas, quas supra attulimus, quum præfatus esset, simillimum esse veri, Parochos divinâ ex institutione proficisci, *si Parochorum munus divinæ institutionis est, quod certè probabilissimum est*; subjicit, id saltem constare, Parochorum officium divinæ in tantum originis, & institutionis esse, in quantum in Episcopatu includitur, ut in fonte & plenitudine Sacerdotii, ex quâ manant Parochi, ut à fonte rivuli, cujus decursus latissimè & sine detrimento sui effunditur. Non aliter quam Spiritûs S. exuberavit plenitudo in septuaginta seniores, quos in subsidium Mose Deus adoptabat, nihil damni perpetente Mose, ex quo tanta Spiritûs copia in alios dispensabatur. Ut scaturiginis autem & rivulorum eadem natura est, ita eadem Episcoporum auctoritas est & Parochorum, divinâque prorsus, quia ipsamet eadem est quæ Christi. *“ Parochorum officium si minus institutionis divinæ in se est, at est in Episcopo, quia in Episcopo inclusum à Christo est, ut in fonte ac plenitudine Ecclesiastica & Hierarchica potestatis, cujus Parochialis potestas est decidua pars ab Episcopo in Parochum, ut à fonte in rivum transfusa; sine detrimento tamen aut imminutione, eo modo, quo res spirituales transfunduntur & communicantur, ut è septuaginta senioribus Moysis Spiritu imbutis, illibata Moysis plenitudine facile intelligitur, &c. De potesta-*

te jurisdictionis agimus, &c. Ministrorum potestas sic ab Episcopo fluens, divinæ est, non humanæ institutionis, quia eadem rivi est, quæ fontis natura, eadem vis causæ principalis & instrumenti, eadem ministrorum regionum & regis potestas, quæ comparatio est sancti Thomæ. " Nihil ut puto, restat amplius, quod ad hunc §. pertineat.

§. VII.

Prærogativa.

Illustrem, generosamque profapiam illustres, singularésque concomitari affolent *Prærogativa*: id quod cum aliàs, tum vel maximè in Parochis nostris *Divinitus* ortis conspicere Datum est. Quare non alienum ab hoc erit loco, repetere splendorem illorum ab ipsis Ecclesiæ nascentis cunabulis, eumquæ novo lumine perfusum legentium oculis hîc repræsentare.

Omnis retrò vetustas testatur Parochos Presbyteros SENATUM ECCLESIASTICUM, cujus Episcopus præses erat, & caput, constituisse. Hoc Synedrium S. IGNATIUS in *Epist. ad Antiochenos* salutatur, *sanctum Presbyterium*. Idem in *Epist. ad Magnesios* ait, Episcopum in eo præsidere *Loco Dei*, & Presbyteros *Loco confessus Apostolorum*. eisdem Presbyteros *Epist. ad Philadelphenses Concilium Episcopi* vocat. HIERONYMUS ad *Rusticum*: " Ecclesia habet SENATUM coetum *Presbyterorum*, " *Can. Ecclesia, XVI, qu. 1.* Idemque in *Isaiam cap. 3: & nos habemus in Ecclesia*

Ecclesia SENATUM nostrum cœtum Presbyterorum. Et antè *Auctor Constitutionum Apostolicar.* (quisquis demùm ille fuerit) *Lib. II, cap. 28,* ubi edixit, ut Presbyteri duplam portionem ferant, mox subdit hanc causam, “ tanquam consilarii Episcopi & Ecclesiæ corona, sunt enim **CONCILIUM & SENATUS** Ecclesiæ. Inde est quod Parochi etiam audierint **CONSILIARII & ADSESSORES Episcopi?** Similiter Presbyteros Parochos **PRÆSIDENTES** appellat **TERTULLIANUS** in *Apologetico n. 39 edit. N. RIGALTII,* “ *Præfident,* inquit, (apud nos) probati “ quique seniores, honorem istum non pretio, sed testimonio “ adepti.“ Idem *de Corona n. 3,* ait: “ Eucharistiæ Sacramentum, & in tempore victûs, & omnibus mandatum à Domino “ etiam antelucanis cœtibus, nec de aliorum manu quam **PRÆSIDENTIUM** sumimus.“ Tertulliani stylum imitatus **CYPRIANUS** Clerum Romanum, in quo Parochi primas partes tenebant, cum Cornelio Papa, **PRÆSIDENTEM** vocat *Epist. 55.* Quarè umbram antiquitatis referre dicendi sunt undeviginti illi urbis nostræ Pastores, quibus teste **GELENIO** *de Magnitud. Coloniae p. 390* facultas concessa est, “ in libellis Archiepiscopo offerendis, “ eodem modo, sicut Metropolitanis Canonici & Ecclesiarum Prælati consuevère, se se **SACELLANOS** ejus profiteri: quùm interim reliqui de Clero se clientes subditosque subscribendo “ profiteantur, utpote non accit in partem sollicitudinis Metropolitanos. “ Sunt verba laudati Gelenii.

Non

Non autem, ut ad priora revertamur, Parochi nostri otiosi & nomine tenus, prout hodiè in aliis sæpius usu venit, *Consilarii & Adseffores* existebant; verùm Regimini Ecclesiæ unâ cum Episcopo gravissimè diligentissimèque vacare diurnum illorum, nocturnumque opus erat. Observandum enim est, primis Ecclesiæ seculis Episcopum nihil gravioris momenti fecisse sine Consilio (penè dixistem consensu) Cleri sui, ac maximè Presbyterorum. Quare à vero non aberrare videntur, qui scribunt *regimen Ecclesiæ* tùm temporis Presbyteris cum Episcopo fuisse *commune*. Nihil fortius ad hoc confirmandum, nihil nervosius Epistolis SS. IGNATII, & CYPRIANI apud veteres est invenire. Nobis in hac thesi demonstranda otium fecisse videtur Claud. FONTEIUS, vel qui sub ascitio nomine latere voluit Jacob. BOILAVIUS libello, cui titulus: *de Antiquo jure Presbyterorum in regimine Ecclesiastico Taur* 1676. Ne tamen planè sicco pede hunc locum transeamus, addere paucis juvabit: quænam olim in ferendis judiciis Ecclesiasticis in judicandis causis, in decidendis quæstionibus fidei & morum partes eorum fuerint, apud antiquos *forum erat Ecclesiasticum*, in quo Episcopus & Presbyteri simul sedebant, Hujus Synedrii meminere sæpius antiqui, quorum testimonia partim suprâ retulimus, partim hîc subjiciemus. CYPRIANUS *Epist.* 5. apud DuPINIUM *de Antiq. Ecclesiæ Disciplin. Diss.* III, p. m. 250, "verendum esse
" ait quibusdam ne *Presbyterorum & Diaconorum* testimonio

&

“ & iudicio condemnati eorum societate priventur. “ OPTA-
 TUS item Afer fori istius Ecclesiastici meminit *Lib. 7.* “ accusa-
 “ tore, inquit, silente non licuit Macarium abstinere; scriptum
 “ est enim ante agnitam causam neminem esse damnandum. Di-
 “ cite quis eum accusavit & auditus non est: dicite Macarium
 “ confessum esse culpam & nostram siluisse *sententiam*, sumus
 “ enim *qualescunque iudices* in Ecclesia, “ Conc. CARTHAGI-
 NENSIS *IV. Can. 23.* disertè sancitur: “ Episcopus nullius
 “ causam audiat absque *præsentiâ* suorum clericorum, alioquin
 “ *irrita* erit *sententia* Episcopi, nisi Clericorum *præsentiâ* confirme-
 “ tur. “ Conc. ELIBERITANUM *c. 74.* “ falsus testis prout
 “ crimen est abstinebitur, si autem non probaverit *conventui*
 “ *Clericorum*, placuit per quinquennium abstineri. “ AU-
 GUSTINUS *Homil. 56. de pœnitentia* ejuldem synedrii mentio-
 nem injicit, quum scribit “ nos verò quemquam à communione
 “ prohibere minimè possumus nisi aut spontè confessum aut
 “ in aliquo seculari vel *Ecclesiastico iudicio* nominatum atque con-
 “ victum. “ De eodem Presbyterorum, id est, ut sapissimè mo-
 nuimus, Parochorum cum Episcopo *confessu*, habitòque *iudicio* ite-
 rata fit mentio ab *Auctore constitutionum Apostolicarum*; eaque con-
 suetudo diu permansit in Ecclesia, ut constat ex *Capitalis*; seu
Excerptis Canonum EGBERTI Eboracensis Archiepiscopi, qui
 juxta CAVEUM An. 730. claruit, vitâ vero functus est An. 767.
 vid. Henr. SPELMANNI *Concil. Britann. Tom. I. Londin. 1639.*

H

&

& deinde *Concil. Tom. VI. p. 1586.* ubi Excerpta Egberti exhibentur, Plures item Conciliorum Canones disciplinam istam comprobantes in suos Decretorum libros rejecit BURCHARDUS Wormaciensis Episcopus, undecimi seculi Scriptor, canonumque non indiligens collector, quem curiosi videre poterunt.

Extat porro memoria plurium sententiarum ab hoc consistorio latarum in reos: sic MARCION à Clericis Romanis est repulsius, quum fuisset à Patre Episcopo ob incestum Ecclesiâ ejectus, NOETIUS ab Ephesinis Presbyteris est damnatus; Refert EPIPHANIUS *Hæres. 69. n. 1. & Hæres. 68. n. 4.* Alexandrum Alexandrinum Episcopum, ut ARII hæresin, ipsumque damnaret Arium, Presbyterorum convocasse collegium, ab illique primùm in Arianos emissum fuisse anathematis fulmen. SIRICIUS Papa, quum JOVINIANUM hæresiarcham vellet proscribere, parochos presbyteros coegit, unaque cum ipsis sententiam tulit; testis hujus facti locuples nobis est ipse SIRICIUS, qui in epistola *circa An. 389.* scripta, quæ apud P. COUSTANTIUM col. 667. septima ejus Pontificis numeratur, ait “facto igitur *Presbyterio* constitit “doctrinæ nostræ, id est, Christianæ legi esse contrariam (intellige Joviniani ac sociorum perversam doctrinam) Unde Apostoli secuti præceptum, quia aliter quam quod accepimus, annuntiabant, omnium nostrum tam *Presbyterorum* (quidem cœdices legunt *Compresbyterorum*) & Diaconorum, quam etiam
“ totius

“ totius Cleri *unam* scilicet fuisse *sententiam*, ut Jovinianus, Au-
 “ xentius, genialis germinator, Felix, Plotinus, Martianus,
 “ Januarius & Ingeniosus, qui in centores novæ hæresis & blas-
 “ phemiæ inventi sunt, divinâ sententiâ & *nostro* Judicio in *per-*
 “ *petuum damnati extra Ecclesiam remanerent* ita ille. Infinitus au-
 tem ego essem, omnia veterum loca hanc aureorum Ecclesiæ
 seculorum praxim demonstrantia congerere si vellem. Addi-
 disse sufficet: omnibus eruditis certam hodie exploratâque se-
 dere sententiam: quondam nihil quidquam magni momenti Epif-
 copum vel in *Synodo diocesana*, vel extra illam in *Presbyterio* egis-
 se aut judicasse; sicut nec Metropolitanum absque Synodo Provin-
 ciæ, in quibus etiam *Provinciarum Synodis* sedisse legimus Pres-
 byteros Parochos, & cum Episcopis *judicasse*: quam in rem tot
 subscriptiones conciliorum à Presbyteris factæ extant, ut om-
 nem dubitandi materiam etiam homini planè sceptico valeant
 subtrahere.

Porro, si progredi ulterius lubeat, plures statim Parochorum
 prærogativæ se se nobis offerunt; quas tamen, ut dilu-
 cidius capiamus varii eorum gradus benè sunt obser-
 vandi, neque enim omnes ejusdem fuere dignitatis atque auctori-
 tatis. Occurrunt igitur inter illos primo loco CHOREPISCO-
 PI, id est, si græca latinè reddimus, *ruris Episcopi*, aut Specu-
 latores unde *Villani Episcopi*, *Vicani* apud veteres dicuntur; Hos

Claud. ESPENCAEUS , *Lib. 1. Digression. cap. 1. p. m. 134.* nominatim ait parochos Rurales & Curiones fuisse. Primitus autem institutos ab Episcopis Chorepiscopos ferè constans est sententia , ut essent eorum *Vicarii* in vicis ac pagis , & episcopalia in iis munera obirent. Antiquiores sunt in Ecclesia Græca , quam in Latina : in illa jam pridem occurrunt sub finem III. seculi nempe in *Can. 13. ANCYRANÆ Synodi* : & in *Can. 13. NEO-CÆSARIENS.* ; & statim coeperunt esse frequentiores , nam plures ex iis NICÆNO Consilio I. subscripserunt. Sed in Latina occurrunt tantum sub finem V. seculi , nempe in Synodo REIENSI *Can. 3. 4.* Hos licet gradu ceteris presbyteris præstitisse doceant Synodus NICÆNA *Can. 8.* & CHALCEDONENS. *Can. 11.* tamen quum essent & dicerentur episcoporum Vicarii , & ab iis solis , quibus subiecti erant , fierent , ut est in Concilio ANTIOCH. *C. 10.* Episcopatus apicem illos non obtinuisse par est credere. Nam ex *Can. 3. NICÆNÆ Synodi* , episcopi ab omnibus , vel saltem tribus episcopis ordinari debent : deinde ad quandam civitatis episcopalem sedem titulari , ut est in CAPITULAR. *Caroli Mag. Lib. 7. Cap. 187.* quod de Chorepiscopis dici non potest.

Munia illorum valde ampla initio fuerunt , quumque sibi forte plus , quam conveniret , fumerent , certis limitibus eorum potestas circumscripta fuit , ne paris juris ac gradus cum episcopis,

pis, quibus **subjecti** erant, viderentur; non tamen ita accisa fuit illorum auctoritas, ut ne semper Augusta manserit. Quare horum Chorepiscoporum erat Clericis ruralibus præesse, in ipsorum vitæ rationem inquirere, de eaque ad episcopum civitatis referre; nec non inferioribus officiis ecclesiæ idoneos homines prospicere. Ad conciliandum etiam majorem illis splendorem certis quibusdam privilegiis gaudebant. I. In usum Ecclesiæ *Lectores, Hypodiatonos & Exorcistas ordinare* poterant, Concilium ANTIOCHENUM generale iis dat negotium ordinandi omnes Hypodiatonos, Lectores & exorcistas, ita quidem, ut consulere urbis episcopum in cuiusque promotione non necesse habeant, quod tamen BASILIUS *Epist. CLXXXI.* à Chorepiscopis suis requirebat. En verba *Can. 10.* laudati Concilii ex versione Dionysii: “ordinent etiam *Lectores, & Subdiaconos* atque *exorcistas*: quibus promotiones istæ sufficiant. Nec presbyterum verò, nec Diaconum audeant ordinare, præter civitatis episcopum, cui ipse cum possessione subjectus est.” II. Potestatem habebant eis, qui in ecclesiis vicorum recens baptizati erant, impertiendi *confirmationem*. Hoc diserte in Concilio REIENSI *in Gallia An. CCCCXXXIX. celebrato Can. 3.* permittitur in casu Armentarii, utpote cui ad Chorepiscopi conditionem reducto privilegium *confirmandi Neophytos* indulgebant; undè colligi potest, confirmationem per manus Chorepiscoporum in ecclesiis pagorum & vicorum potuisse administrari. Neque hoc insolens erat, aut sanctio-

nibus ecclesiasticis contrarium, nam licet certum sit, & liquidò semper constiterit episcopum esse solum *confirmationis ordinarium ministrum*, tamen extra ordinem, & jure seu privilegio speciali presbyteris *potestatem confirmandi* posse competere præter praxim Græcorum, qui ab omni ævo baptizatos per simplices Sacerdotes non obstante *cap. 4. X. de consuet.* confirmasse videntur, probantur canones antiquorum Conciliorum, nominatim ARAUSICANI. I. *Can. 1. EPAONENSIS Cap. 16.* tum hilarioris famæ Theologorum MAJORIS, ESTII, MORINI scita, ac sententiæ. Conf. MARTENE *de antiq. Eccles. ritibus p. m. 242.* III. *Dimissorias* etiam, sive, ut alias vocabantur, *Canonicas & pacificas Epistolas*, Clericis ruralibus, è diœcesi aliâ in aliam transferri cupientibus, dandi habebant facultatem. Sic *Canonem VIII.* Concilii ANTIOCHENI intelligo, qui apud G. VOELLUM, & Chr. JUSTELLUM in *Codice Canonum Ecclesiæ universæ* est numero septimus & octogesimus, & latinè (nam græca ob ignorantiam typographorum mittere cogimur) dicit “Nec presbyteri qui sunt “in regionibus, dent *Canonicas Epistolas*, vel ad solos vicinos “episcopos epistolas mittant. Chorepiscopi autem qui sunt irre- “prehensibiles, dent *pacificas* “ junge notas doctissimi Justelli ad *b. Canonem Bibliothecæ J. Canonici veteris Tom. I. p. m. 81.* IV. Libertatem habebant *operandi Sacris* in ecclesia oppidana, *præsentibus Episcopo & Presbyteris urbis*, quam presbyteri rurales, ut alio loco observavimus non habebant. Ista enim Concilium
NEO-

NEOCÆSAREENSE hanc rem *duobus Canonibus* fancivit XIII. videlicet, & XIV. quos in unum conflatos ex cit. Codice Canonum huc transcribimus: “ Regionarii presbyteri, in *Dominico civitatis* offerre non possunt, presente episcopo, vel presbyteris urbis, neque panem dare in oratione, neque calicem. Sin-
 “ autem absint, & ad orationem solus vocatus fuerit, dare poterit. *Chorepiscopi* autem, sunt quidem ad exemplum septuaginta, ut autem *comministri*, propter studium in pauperes
 “ offerunt honorati. “ V. privilegium habebant *sedendi præ reliquis Presbyteris, ac suffragia ferendi in Conciliis ac synodis*: cujus rei adhuc nonnulla exempla in veterum Conciliorum Actis supersunt. Perlustrentur subscriptiones Conciliorum NICÆNI, NEOCÆSAREENSIS, EPHESINI, aliorum. Hic autem advertendum potestatem & privilegia Chorepiscoporum pro ratione temporum & locorum fuisse diversa, qua super re videndus BINGHAMUS *Origin, Eccles. Tom. I, p. m. 197.* Demum Chorepiscoporum nostrorum ordo penitus fuit abrogatus à LEONE PP. in *Capitular. Caroli M. Lib. 6. c. 119.* BALSAMON ad *can. 13. Ancyran.* scribit etiam suâ ætate apud Orientales Chorepiscoporum gradum omnino exolevisse. WAZO Episcopus Leodiensis in *Epist. ad Joannem Præpositum*, apud ANSELMUM in eodem Wazone c. 85. videtur innuere id nominis suo tempore incognitum in Ecclesia Coloniensi: “ *Coepiscopos (MATTENE in Gestis Episcoporum. Leodiens. Collectionis amplissima*
Tom.

“ *Tom. IV. legit Chorepiscopus*) & *Archidiaconos ob insolentiam* “
 “ (nequid veri etiam taceamus) *removit Ecclesia ; unde & his* “
 “ *caret usque in praesens Metropolis Colonia , & tota Provincia. “*
 Wazonis epistolam in MSS. *Historia Coloniensi* eruditissimus Al-
 bertus SEYLIUS, dum vivebat Canonicus Cunibertinus ad An.
 1015. retulit. Vera igitur est sententia MORINI, quum *de sa-*
cris Ordination. P. III. Exerc. IV. c. 6. n. 1. p. m. 72. scribit .
 “ Existimarim paulò post nonum seculum aut etiam intra nonum
 seculum , tam in Oriente quam in Occidente hunc ordinem pe-
 nitus esse abrogatum. Quamobrem qui hodie Coloniae in om-
 nibus ferè collegiatis supersunt Chorepiscopi , etiam in Cathedra-
 li, ubi Chorepiscopatus inter dignitates recensetur , & Chorepif-
 copus officium faciens in solennitatibus , baculo utitur episcopali,
 nihil commune habent cum veteribus istis Parochis Chorepiscopis,
 quum *Primi tantum Cantorum* sint , quibus etiam in *Concilio Co-*
loniensi. An. 1260. cap. 9. & 10. junguntur.

Secundo & tertio ordine veniunt *Archipresbyteri , Plebani,*
Decani rurales. Qui primus ac Princeps est Presbyterorum dici-
 tur *Archipresbyter* eadem formulâ , quâ princeps episcoporum
Archiepiscopus , & Diaconorum *Archidiaconus* nominatur. Licet
 enim ubi plebs numerosa non erat , olim unus Presbyter tantum
 praeponebatur , qui vulgò Parochus dicebatur , tamen ubi plebs
 numerosa erat , huic plures Presbyteri praeponebantur , & qui
 illis

illis præerat *Archipresbyter* dicebatur. *Conc. Epaonense can. 80. Agatense can. 54.* ; & quia plerumque decem Presbyteris præponebatur, *Decanus* vocatur, *Can. in capite dest. 50. cap. 7. X. de offic. Archid.* JUSTINIANUS eum appellat *primum Presbyterum* in *L. repetita 41. C. de Episc. & Cler. principalem Presbyterum* in *Nov. 123.* in ecclesia orientali notante MORINO de *S. Ordination. Exercit. 16. cap. 2. n. 6. p. m. 276.* *Protopapæ*, *Protopresbyteri* appellabantur. Antiquum esse Archipresbyterorum utum & institutionem præter illa quæ adduximus testimonia, probat epistola D. HIERONYMI ad Rusticum, cujus locum excitavit ESPENIUS *7. E. U. Part. I. tit. VI. c. 1.*

Sunt autem duo genera Archipresbyterorum, quod & vulgò interpretes admittunt, sed explicant malè. Est separanda civitas, vel urbs in qua est sedes episcopalis, ab ipsa Diœcesi quæ subest civitati; & populus Urbanus distinguendus à plebe agrorum & vicorum, *Cap. Rodulphus 35. X. de rescript. cap. cum Clerici 19. de Verb. signif.* constituitur igitur Archipresbyter, vel *in urbe*, vel *in vicis.* De Archipresbytero urbis tractatur in *cap. 1. 2. & 3. X. de offic. Archipresb. quartum* vulgò notant pertinere ad Archipresbyterum ruralem.

Archipresbyter de urbe, ut loquitur *Cap. 3.* debet super Presbyteros in ordine positos curam agere, assiduè in Ecclesia stare, & generaliter absente Episcopo ea omnia gerere, quæ ad Sacerdotalem ordinem

ordinem pertinent ; his tamen exceptis quæ solus episcopus exequi potest , de quibus in *Can. quamvis dist. 68.* quem tamen Canonem , ut hoc extra ordinem moneamus , valde dolemus fragmentum esse spuria Epistola , prout nobis probavit damnatus aliàs auctor editionis novæ *Operum S. Leonis dist. XI. Tom. II. p. m. 329.* . Igitur ultrà ea munera , quæ in *cit. decretalium Capitulis* Archipresbytero urbieo adsignantur , ex *Novell. 123.* dicimus ei aliquando fuisse *mandatam administrationem rerum Ecclesiasticarum.* Et regulariter Episcopus partem sollicitudinis vel Archidiacono vel Archipresbytero committebat. *Can. 25. Conc. Bracarvensis ; & can. 17. Conc. Carthaginensis* apud GRATIANUM *dist. 88.* Episcopus gubernationem viduarum , & pupillorum , ac peregrinorum non per se ipsum , sed per Archipresbyterum vel Archidiaconum agere debet. Colligitur itaque ex his quæ adduximus *Archipresbyteros urbicos magnâ excelluisse auctoritate* , meritoque in *Concilio Aquisgranensi II. c. 4.* vocari *Episcoporum ministros ; & in Capitulari III, Ludovici Imperator. c. 5. Adjuutores ministerii Episcopalis.*

Ad Urbicos Archipresbyteros reducendi sunt , qui in Episcopis Canonicorum curam gerunt ; & , ut est in *Cap. 2. de off. Archipresb.* debent providere *Ministerium Sacerdotum Cardinalium* , quos rectè *Glossa* ait esse principales Parochiarum Sacerdotes , qui in urbe Roma , ad quam propriè pertinet *dictum cap.*

cap. titulos Cardinales, & municipales regunt. Hi omnes certis diebus, ordine certo ministrare debent Episcopo in principali Ecclesia, ut ex veteri *Ordine Romano*, quem primus produxit Georg. CASSANDER *Colon.* 1559. 8.; observatum est. Speciem, imaginemque talium Archipresbyterorum referre amplissimos *collegiatarum nostrarum Decanos* non inanis conjectura est, quum & hoc vocabulo ab ADOLPHO III. in *forma visitandi Clerum*, & nominatim in *preparatoriis ad Visitationem Statutor. Coloniens.* p. m. 474. insigniantur.

Archipresbyter vero *Ruralis* certæ plebis sollicitudinem gerit, & vulgo *Plebanus* dicitur *cap. 3. de off. jud. ordin. à plebe*, seu *plebibus* id est, baptismalibus Ecclesiis *can. 45, c. XVI. qu. 1.* pro quo Canone intelligendo sciendum est: olim non in omnibus Ecclesiis Parochialibus fuisse fontem baptismalem, sed in quibusdam tantum ad hunc selectis usum. Illa vero ecclesia, quæ immersioni erat destinata, *plebis* nomine veniebat, cui præficiebatur Archipresbyter, qui etiam *Decanus Christianitatis* vocatur; quod in ejus Ecclesia *Christiani* fierent. Illustrat hoc ipsum CONCILIUM TICINENSE *An. DCCCL. c. 13.* apud HARDUINUM *Tom. V. concil. p. 28.* “propter assiduam erga populum
“curam, singulis *plebibus* (h. e. ecclesiis baptismalibus) Archi-
“presbyteros præfesse volumus, qui non solum imperiti vulgi
“sollicitudinem gerant, verum etiam eorum Presbyterorum, qui

“ per minores titulos habitant , vitam jugi circumspeditione custo-
 “ diant . “ Distinguuntur hoc Canone evidenter *plebes* , h. e. ec-
 clesie baptismales , quibus Archipresbyteri præsunt , à *titulis mi-*
noribus , seu Parochiis reliquis , sub inspectione Archipresbyte-
 rii constitutis . De hoc ergo Presbytero accipiendum est
cap. ult. de offic. Archipresb. , quod neque est Leonis Papæ ,
 cujus nomen malè vulgò præfert , neque est desumptum , uti
 primæ notæ interpretes hucusque opinati fuere , ex Synodo Ra-
 vennæ celebrata sub Joanne IX. An. DCCCXCVIII. præsentè
 Lamberto Imperatore , aut , si mavis GERMANE Lector , ob
 ARNULPHUM nostrum , prætenso Imperatore , quum in eo
 verba textûs hujus Capituli non essent , sed est ex XII. *Capitalis*
 mox post Concilium Ravennatense ab Imperatore Lamberto pu-
 blicatis ; uti jam dudum Steph. BALUZIUS candidi ac liberalis
 ingenii vir in *præfat. ad Tom. I. Capitaliar.* §. 18. detexit . Hi
 sunt igitur qui Plebani dicuntur , quos Valafridus STRABO in
collatione dignitatum Ecclesiasticarum cum Secularibus cap. ult. con-
 ferre videtur cum Cenænarîis , vel Vicariis , qui à Comite per
 pagos constituti sunt . “ Centenarii , inquit , vel Vicarii , qui
 “ per pagos constituti sunt , *Presbyteris plebium* , qui *baptismales*
 “ *Ecclesias* tenent , & *minoribus Presbyteris præsent* , conferri
 “ queunt : Decuriones , vel Decani , si sub ipsis Vicariis quæ-
 “ dam minora exerceant , *minoribus Presbyteris titulorum* com-
 “ parari possunt . “ Hoc enim est quod ait *cap. ult. cit.* eos cu-
 rama

ram gerere Presbyterorum qui per minores titulos habitant ;
de quibus accipiendum esse cenfeo *cap. pen. X. de Jur. Pa-*
tronat.

Custoditè autem ad nostram visionem observanda sunt
duo capitula valde famosa, quæ sunt *secundum & tertium* tit.
de Offic. judic. ordinar. quorum utrumque pro auctore habuit
Alexandrum III. qui ut scribit ROBERTUS de Monte fuit in
divina pagina præceptor maximus, & in Decretis & Cano-
nibus & Romanis legibus præcipuus. Quorum capitulorum &
præsertim *tertii* ut veram sententiam assequamur, sciendum
est : jure quod obtinuit ætate Alexandri III. Archipresbyte-
ros Plebanos habuisse *potestatem excommunicandi & plenum exer-*
citium censuræ Ecclesiasticæ, & admisisse querelas, sive accusa-
tiones de quolibet crimine, vel peccato, adversus Parochianos suos
tam Clericos quam laicos : eosdemque rectè hoc in puncto dici
posse *Judices ordinarios*. Ad ejusmodi ergo censuram pertinet
capitulum hoc nostrum *tertium*, in quo Plebanus S. Pan-
cratii tam in Clericos quam in Laicos sententias interdi-
cti & excommunicationis pronuntiare dicitur ; quas Episco-
pus *inconsulto* Plebano non potest relaxare, ne lusoria sint ista
decreta Ecclesiastica, ut loquitur *L. si Prætor 75. ff. de judic.* Hoc
autem sumptum esse ex ipsa lege Christi Sospitatoris nostri, de
quâ MATTHÆI *Cap. 18.* & LUCÆ *17.* plusquam manifestum

est: ubi post primam, & alteram admonitionem, eam nempe quæ inter te ad eum qui admisit, fit, & secundam, quæ adhibitis testibus, permittitur tibi denunciare Ecclesiæ: quam cum *Plebanus* regere dicatur, *Can. Presbyteri* 4, *dist.* 95. imò Ecclesiæ & plebi præesse tanquam Prælatus, *Cap. tua nos X. de Cleric. ægrotant*, aut ut est in *Clement*, 2. *de sepult.* tanquam *Rector Dominus*, potuit de hac denuntiatione cognoscere, pronuntiare, & ut SENECA quodam loco loquitur, tandem accedere ad *decretorium stylum*, quo quis à communione Ecclesiæ removetur. Frequens autem fuit hæc denuntiatio apud *Plebanum*, quamdiu Christianis gravissima poena fuit *excommunicatio*; quâ nulla major, aut gravior dici potest fidelibus, quibus olim in vetusta Ecclesia Sacrosancta Eucharistia (à cujus perceptione per istam excommunicationem excluderentur) dicta fuit *Desiderata*: de quâ voce hac in re propriâ vide, quæ adnotavit GOTHOFREDUS ad *L. I. Cod. Theodos. de Scenicis*. At tepescente hoc *desiderio*, non sine magnâ seculi infamiâ, minor vîla fuit Ecclesiastica censura, quam *Plebanus* exercere potuit; & adire coeperunt Episcopum, vel Archidiaconum, ceterosque majores Judices, qui *pecuniariam multam* irrogare possunt. quam in rem elegantissima est epistola Petri BLESSENSIS 74. *edit. nov. p. m. III.* in qua ad Archidiaconum Batoniensem scribit, de hospite quodam suo adultero, infami & sæpè excommunicato. “ Certissimam, inquit, emendationem ejus vobis promitto *in ablatione pecuniæ*. Sen-
“ sibi-

“ sibilis est illa sententia , non verbalis ; “ nam juxta ethnicum ;
Juvenalem nempe ,

Ploratur lacrymis amissa pecunia veris ,

Non cohibent sacra verba malum , majore tumultu

Planguntur nummi , quam funera .

Hanc tamen multæ dictionem Archidiaconis deinde dene-
gavit Alexander III. ob Archidiaconorum nimiam (sit verbo ve-
nia) rapacitatem , ut colligere licet *ex cap. 3. X. de penis*. Hæc
igitur occasione minus frequentatam fuisse Plebanorum , tanquam
minorum Judicium , censuram non dubito , quæ tandem in de-
suetudinem abiit.

Ab his tamen Plebanis Archipresbyteris , diligenter separan-
di alii Archipresbyteri , sive *Decani rurales* , qui ad agendas in
quibusdam minoris momenti functionibus , vices Episcoporum ,
seu Archidiaconorum , & terminandas minoris momenti causas
Ecclesiasticas ad tempus constituuntur : vel *nominacione Episcopi*
uti fit in districtu Vestano , vel *Archidiaconi* , ut docet elegans
Epistol ARNULPHI Lexoviensis Episcopi ad Alexandrum Papam
III. “ Ceterum , inquit , si eo invito in Archidiaconatu ejus
“ Archipresbyter fuerit institutus , plurimum utilitati ejus & ho-
“ nori constabit esse subtractum , cum ei in Archidiaconatu suo

alius

“ alius quodammodo Archidiaconus adgnascatur. “ vel denique *electione ceterorum Parochorum* istius districtus, regiunculae, Christianitatis, & Decaniae, cui praeficitur, uti consuevit fieri in ducatibus Juliae & Montium Dioecesis Coloniensis.

Ceterum hi *Diaconi Rurales* in eo multum differunt ab illis prioris generis Archipresbyteris, de quibus supra; *primum*, quod priores isti Plebani Archipresbyteri Jus censurae ferendae, intelligo, spirituales jurisdictionem suam habuerint *Jure ordinario*, seu jure & titulo, quo Ecclesias & populum sibi commissum regerant, posteriorum seu Decanorum Ruralium nostrorum, jurisdictione, qualiscunque demum illa sit, & cognitio, sive notio causarum Ecclesiasticarum, de qua in *cap. ad haec, §. ult. de off. Archidiacon. cap. 1. §. 2. ne Praelati vices suas &c.* sit merè *Vicaria, delegata, ab arbitrio, nunquam Episcopi dependens*; *secundò*, quod prior illa Archipresbyteralis, ita loqui si liceat, jurisdictione *amplior* fuerit, & Ecclesiastica censura ei annexa in omnes subditos Parochianos Clericos & Laicos potuerit exerceri; eidemque etiam iudicario aliquali ordine observato, id est, denuntiatione, vel accusatione praecedente, auditis & examinatis testibus, excommunicari, vel eis secundum Canonum praescripta poenitentiae imponi, de quocunque crimine vel peccato; ut ex Epistola *THEODULPHI Episcopi Aurelianens. ad Parochos sive Plebanos* quam in superioribus §§. excitavimus, abundè colligere licet;

contra

contra vero Decanalıs Jurisdıctıo multum est *restrictior*, ad omnia crimina se non extendit, omnes causas haud complectitur; statuit enim, quantum ad nostram quidem Dioecesim pertinet, HENRICUS Archiepiscopus in *Synodo Coloniae An. 1306. habita cap. 7.* " ne Decani Christianitatum de causis ad Archiepiscopum, & Consistorium ejus de jure vel consuetudine spectantibus, maxime *Matrimonialibus* & aliis quibuscunque causa cognitionem exigentibus, praeterquam in *Synodalibus*, quocunque modo, causa vel colore quaesito, se intromittant, disponant, vel cognoscant, vel audiant: sed ad se (Archiepiscopum nempe) & Officiale ejus sine difficultate remittant examen, sine Canonico decidendas: " recantantur eadem in ADOLPHI III. *Statutis in Synodo Dioecelana An. 1550. publicatis p. m. 510. alibi que.* Porro quanquam haec ita se teneant in *Decaniis Electoratus Coloniensis*, ubi Decani, prout modo docuimus, magis correctionem habent & jus quoddam paternum in delinquentes, in Synodis exercendum, quam stricte dictam contentiosam jurisdictionem, tamen aliud dicendum de *Decanis Ruralibus Ducatum Juliae & Montium*, hos enim jure primae instantiae, etiam quod valde singulare est, in *Matrimonialibus causis*, gaudere, quotidiana experientia testatur. Conf. Provisional. *Vergleichung zwischen dem Hochwuerdigsten Erzbischoffen zu Coellen, und Durchleuchtigsten Churfuersten und Pfalzgrafen bey dem Rhein ic. wie es mit der geistlichen Jurisdiction &c. zu halten. §. XXVIII.*

K

Cete.

Ceterum quæ ad *Decanorum Ruralium jus visitandi, capitula habendi*, aliâsque prerogativas attinent, hîc ulterius excutere non va-
eat, habentur illa expressa tam in *Statutis ADOLPHI*, quam in
Decretis Synodalibus MAXIMILIANI HENRICI, ubi videri
possunt.

Tandem ne quid prætermittamus, quod ad Presbyterorum
Parochorum gloriam facere videatur, addendum pro coronide est
quod nempe plures eorum aliquando *Munus Apostolicum*
gesserint, fuerintque *novarum* apud Aquilonares, aliâsque
barbaras gentes *Ecclesiarum fundatores*, & *Cbristiani propagatores*
nominis, quamdiu necdum Episcopalis cathedra apud eos popu-
los utpote titubantes, adhuc erigebatur. WILLEHADUS,
pòst Bremensis Episcopus, idem ipse prius in eadem gente ad-
huc barbara Parochorum, imò Episcoporum functiones per-
diu obierat. Audi vitæ ejus Scriptorem *secul. Benedict. Tom. III.*
Part. 2. p. 409. “ Primus in ea Dicecesi sedem obtinuit Ponti-
“ ficalem; quod tamen jamdiu prolongatum fuerat, quia gens
“ credulitati divinæ resistens, cum Presbyteros aliquoties secum
“ manere, vix compulsâ sineret, Episcopali autoritate minimè
“ regi patiebatur. Hâc itaque de causâ septem annis priùs in
“ eadem Presbyter est demoratus Parochiâ; vocatus tamen
“ Episcopus, & secundùm quod poterat, cuncta præsentis
“ potestate ordinans. “ ADAMUS Bremensis in *Historia Eccle-*

siastica

fastica Lib. I. cap. 16, illud de ANSGARIO Corbejensi testatum facit, missionibus & prædicationibus Apostolicis eum vehementer apud Sclavos, Danosque, & diu claruisse, quum Presbyter esset adhuc, nondum ad Hammaburgensis Ecclesie infulas provectus. Eadem de RIMBERTO Ansgarii commilitone literis prodidit idem ADAMUS *Brem.*, eadem iterum de ADALGARIO successore Rimberti, ut taceamus WILLIBRORDOS, KILIANOS, aliósque Germaniæ Apostolos, eosdémque Presbyteros Parochos, de quibus jucundè, utilitérque consuli poterit CALLES in *Annalibus Ecclesiasticis Germaniæ*. Quare, ut tandem concludamus, nec novum cúpiam, nec mirum accidere debet, si dicamus: *Parochos in tantâ dignitate constitutos, tam arctissimo cum Episcopis & Ecclesiâ nexu copulatos, nec olim potuisse invitos de Ecclesia in Ecclesiam transferri, multò minus pro arbitrato & nutu Episcopi de gradu suo, & Parochia dimoveri; nec hodiè posse nisi fortè adsit causa gravissima Canonica, & Canonicum adhibetur judicium, prout per sæcula eundo Canonum, & auctoritatum mole ad amissim demonstravit THOMASSINUS de V. & N. Ecclesie Disciplin. P. II. Lib. I. Cap. 15. & seq.*

§. VIII.

Methodi, ordinisque ratio semel proposita ulterius postulat, *Officium.*
ut de Parochorum *Officio*, munis que sacris loquamur,

sed paucis; verbosos enim commentarios texere nec animi nostri est, hujus loci; angustæ quippe, dissertationis Academicæ pagellæ multa haud admittunt; & nos fortè aliâ occasione ex professo, & datâ ut ajunt, operâ materiam hanc nobilem resumemus.

Exordiamur autem ab *Affiduitate*, quam veteres *loci Stabilitatem*, juniores *Residentiam personalem* vocant. *Residere* apud Canonum interpretes & commentatores est: “affiduè, & continudè in quodam loco, apud quamdam Ecclesiam commorari officii, vel ministerii sacri præstandi causâ, *Cap. relatum 4. de Cler. non residentib. &c. L. 42. §. 10. C. de Episc. & Cler.* Ibique PITHOEUS in *Observationib. n. 4.* *Non residere* est “Ecclesiam ejulve ministerium deserere, ab ea per licentiosam libertatem abesse ut ait S. AUGUSTINUS in *Epist. 138.*” Necessitas Residentiæ ex indole *muneris sacri* fluit, imò ex indole naturæque *Officiorum publicorum*, generatim. Hinc apud Gentiles etiam sacrificulis nefas fuit è templo se movere propter loci religionem, de quibus intelligenda est *L. 2. ff. de in jus voc.* illis verbis, *qui propter loci religionem inde se movere non possunt.* De iisdem SENECA de *Tranquilit. anim. cap. 10. quosdam exilia uno loco tenent, quosdam Sacerdotia.* Milites armatæ Militiæ non debent diutius abesse aut à signis suis vagari, alioquin ut desertores & emanfores puniantur *L. 3. pr. & §. 2. & 3. L. 4. ff. de re militari.*

litari. Hi quoque qui in Palatio Principis militiam obtinent absque commeatu diutius abesse non possunt, *L. 3. C. de domest. & protect.* Et eò spectat quod de Præside provinciae scriptum est in *Lege 15. ff. de off. Præs. ne fines Provinciae excedat, nisi voti solvendi causa: dum tamen obnoctare ei non liceat.* Hæc si in administrandis officiis profanis observanda, quantò magis ministri, qui in Ecclesia Dei militant, *assidui* esse debent, neque à statione sibi concredita discedere, quum ipsis non cura rerum terrestrium, sed *Spiritualium, Cælestium*, imo ipsarum animarum, sanguine Christi redemptarum commissa est. Porro ex antiquis canonibus, quos collegit A. AUGUSTINUS in *Epitom. 7. Pontif. Lib. 4. tit. 78. & 79. Lib. 7. t. 11. L. 8. t. 31. L. 39. t. 51.* omnes omninò Clerici residere tenebantur in Ecclesiis, ad quas ordinati erant, juxta notum illud Apostoli: *Unusquisque in ea vocatione remaneat, in qua vocatus est.* Jurabant in ipsa S Ordinatione *stabilitatem loci*, jurabant se in iis, quibus adscribebantur Ecclesiis *locales* futuros, *Can. ult. Valentini Conc.* Sacramenti istius formula extat in *Capitularibus Caroli M.* ejus pariter mentio fit in *Cap. 3. de Cler. non resid.* apud GREGORIUM, quod plenius refertur in *Cap. I. eod. tit. in V. compilatione Decretalium*, quam nos Manuscriptam tanquam thesaurum possidemus. ubi, de quo loquimur, Juramentum præstitum de *facienda residentia quæ hinc nuncupatur.* CIRONIUS (qui dictam quintam Capitulationem ex MSS, edidit, cui nos ex præstantissimo nostro Codice

K 3

mem.

membranaceo multas variantes lectiones adjicere possemus) in notis ad idem Capitulum dicit, residentiam *ligiam* appellari, quod maximè liget & adstringat, sicut in libris feudorum, homo *ligius* Vasallus appellatur, & fides præstita *hominium ligium*, quod Vasallum obsequio Patrono suo exhibendo firmiter alliget & adstringat. sed ad rem. Medio ævo, quum beneficia à S. Ordinibus distingui, separatim conferri & beneficiati illis in feudorum morem investiri cœpere, inolevit ea quoque sensim beneficiorum divisio, ut alia residentiam desiderarent, alia verò non. Eam non esse à constitutione seu Canone, nec à fundatione sed ex longa consuetudine, & ex malitia Clericorum usurpatam esse ait GUIL. PARIS: in *Lib. de Collat. & Plural. Benef. cap. 14.* Quidquid sit, certum inconcussumque manet: Residentiam desiderare *curata beneficia*, quibus nempe annexa est animarum cura, quales sunt Episcopales & Paroeciales Ecclesie. Ac fortè verior est Gallorum, Hispanorumque Præfulum, & Germaniæ Theologorum in *Tridentin. Concilio* sententia; in Pastoribus eam esse *Juris Divini*. vid. *cit. conc. sess. VI. cap. 1. sess. XXIII. cap. 1. aliâque loca*; Conf. quoque FAGNANUM *ad cap. ex parte, de Cleric. non resident. n. 21. seqq.* ESPENIUM *Part. 1. tit. 16. cap. 5.* GONZALEZIUM *comment. in cap. 4. X. cit. tit.* aliósq; complures, quorum sententia communis evasit.

Ad hæc quæ divinitus Parochis præscripta est, residendi
neces.

necessitas, non *propter se*, sed *propter aliud* desideratur, nempe ut Parochi cetera quæ ad sacrum eorum Officium pertinere noscuntur, certius, commodiùsque valeant peragere. Officium autem hoc sacrum parœciale in variis functionibus consistit, quas claritatis causa in Functiones Parœciales *interiores*, & *exterior*es distinguemus.

Functiones ergo interiores ad omnes ferè Christianæ Religionis partes se extendunt, quarum pleræque dependent à Parocho. Ejus igitur est per prædicationem & baptismum facere Christianos; factos precandi modo imbuere, ac verbo Dei & Sacramentis pascere, morti proximos & animam agentes ad ultimum certamen luctâmque præparare; demum vitâ sanctos Ecclesiasticâ sepulturâ honorare, & hâc ratione, quos per baptismum peperit in Christo, eos etiam venturo Christo servare.

Prima igitur functio Parochi est *Prædicatio verbi divini, & mysteriorum, dogmatûmque veræ Religionis*, quæ & olim ipsam gentilium conversionem antecessit; quomodo enim credidissent in eum, de quo nihil audivissent, *Rom. X, 14.* & hodie errantium à præcepto salutis & rectâ fide reductionem in gremium matris præcedit. *Prædicationis* autem vocabulo ulteriùs intelliguntur omnis generis institutiones credendorum & agendorum,

maxi-

maximæ autem illæ, quæ fiunt per quæstiones & responsiones cùm eorum qui adulti baptizantur, tùm infantum, qui jam baptizati sunt.

In primitiva Ecclesia Episcopus singulis diebus Dominicis vel etiam sæpiùs, quoties scilicet sacrum fiebat, verba fecit ad populum, nulla enim Missa celebrata fuit sine *Prædicatione*, & sine prælectione Evangelii; idoneo id testimonio illustrat firmatqûe JUSTINUS Martyr in *Apol. II, circa fin.*, qui de generali Ecclesiarum more loquitur. Inde adhuc durat ista præcandi formula, quam recitationi Evangelii ex Missalis præscripto Presbyteri præmittunt: *Munda cor meum, & labia mea &c.* Porro illa verbi divini prædicatio olim in præcipuis Episcopi functionibus ponebatur, & plerumque ab iis ipsis, speciatim in Ecclesiis *Africanis*, peragebatur. Quæ causa est, quamobrem phrasis ista: *tractante Episcopo* in scriptis CYPRIANI toties reperitur. Suo enim tempore concionari adeo moris & officii Episcoporum erat, ut ipsis præsentibus Presbytero concionari non liceret, ad ipsius AUGUSTINI usque ætatem, qui, dum adhuc fuit Presbyter, à *Valerio*, Episcopo suo, & ipso quidem præsentem, verbi divini prædicandi accepit potestatem, quemadmodum POSSIDIUS vitæ ejus Scriptor memorat *cap. 5. vit. Augustin.* Equidem in Ecclesiis Orientalibus Presbyteri nonnunquam licentiam habebant concionandi in Ecclesia majore, idque præsentem
Epis.

Episcopo, at vero hoc non eò spectabat, ut officio suo absolvetur Episcopus; sed hic nihilominus sermonem eodem tempore recitabat post Presbyterum, quemadmodum ex praxi CHRYSOSTOMI & FLAVIANI *Antiochia*, aliisque exemplis norunt, qui in historia Ecclesiastica sunt versati.

In minoribus civitatis & regionis circumjacentis Ecclesiis hoc officium ad Presbyteros Parochos, tanquam proprios Episcopi adjuutores devolvebatur. Ut adeo hoc officium prædicandi Evangelium tunc temporis proprium Episcoporum & Presbyterorum officium esse crederetur; & Episcopus per se ipsum hoc administraret in Ecclesia Cathedrali conjunctim cum Presbyteris suis, vel solus sine illis: & vicariâ presbyterorum suorum operâ, ubi præsens esse non posset, in minoribus Ecclesiis. Benè multa loca in antiquis monumentis ad hanc visionem spectantia, tam in Imperialibus legibus, quam Canonibus Ecclesiasticis, & præstantissimorum Patrum scriptis, reperiuntur, quæ partim hoc, tanquam necessarium Episcopalis & Pastoralis functionis officium, urgent. partim de ejus neglectione conquerruntur, partim etiam censuras & pœnas hac in re delinquentibus minantur. Conf. *Laodicen. Conc. c. 19. Valentianum in Hispania Can. 1. Trullanum Can. 19. vide L. 25. C. Theod. de Episcop. L. 1. eod. Cod. de pœnis*, ibique GOTHOFREDUM in comment. junge *L. 1. Cod. Justin. de crimine sacrileg.*

L

In

In nostris regionibus, vicinisque, seculis VI. VII & sequentibus, quum gentium migrationibus omnia perturbarentur, remissiores in prædicando facti sunt Episcopi, partim quod per incursiones barbarorum cuncta intuta essent, & foedè jacerent; partim quod per amplitudinem Dioecesium præsertim in nostra Germania infinitis laboribus implicarentur; partim quod negotiis publicis (ad quæ vel ratione territoriorum, vel ob rerum gerendarum peritiam, quæ in Laicis nulla erat, vocati sunt) distingerentur. Unde per partes evenit, ut cura prædicandi verbi Divini in Parochos rejiceretur, iisque tanquam propria functio remaneret; quo jure adhucdum hodie utuntur. Plura hanc materiam concernentia legi possunt apud ESPENIUM *P. I. tit. III. cap. 4. 5. 6. 7. seqq.* utiliter quoque conferri poterit Prosp. LAMBERTINUS *in Instit. Ecclesiast. Instit. X. p. 54. aliisque locis.*

Primam Parochorum functionem intelleximus, transeamus ad alteram, quæ est *Oratio*. Parochum totum precibus deditum esse oportet cum pro semet ipso, tum pro grege suo, hoc est, Parochianis; immo hos quoque ad orandum inducere, & publicè in Ecclesiâ in preces præire. Hinc omnibus officiis & diurnis, & nocturnis assistere & præesse; quæ ad cultum divinum pertinent dirigere; preces extra ordinem pro occasionum varietate, præscribere; fidelibus precum formulas, quibus in familia
 utan.

utantur, tradere; abusus autem & superstitiones tollere debet. Ad hanc *Orationem* referuntur *Benedictiones*; *benedicere* autem est preces solemnes diversis *Benedictionibus* aptatas concipere; veluti fontium tempore Paschali & Pentecostali, aquæ lustricæ, panis missatici, primitiarum fructuum, campanarum, thori genialis, feminarum è puerperio prodeuntium, aliarumque rerum, quæ in *Rituale C. de Presb. Ordin.* continentur. Omnium excellentissima species orationis est *sancti Sacrificii*, seu *Eucharistiæ Opus*, quam Parochum in Ecclesiæ Parochiali *proprie* offerre decet, nem pepræterquam quod sæpius per hebdomadam, si non indies ipsi celebrandum, Dominicis saltem ac festis diebus missæ sacrificium pro populo est offerendum, sic enim præcipit *Conc. Tridentinum sess. 23. cap. 1.* His verbis; "cum præcepto divino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere, *pro his sacrificium offerre* &c." Benè quidem novi, quæ excitantur disputationes utrum è Concilii verbis Parochus sacrum tantummodo facere; an ejus quoque *fructum*, quem *medium* schola appellat, pro populo ita offerre debeat, ut nec ipsum pro alio offerre, adeoque nec *eleëmofynam*, *stipendium* vocant, (de cujus origine præter *ESPENIUM* doctè scripsit Fr. de BERLENDIS *integra dissertatione sua potius libro cui titulus; de Oblationibus ad Altare communibus & peculiaribus Venet. 1743. 4.*) sumere possit. Vulgò tres in regno opinionum circa propositam quæstionem circumferuntur sententiæ, quas ordine enumerat Alph. de LIGORIO *Theolog. Moral.*

Moral. Lib. VI. tract. III. cap. 3. n. 325. seq. verum nobis, missis illis privatorum doctorum placitis, tenenda sunt, quæ doctissimus simul, ac sanctissimus Pontifex BENEDICTUS XIV. in *Epistola Encyclica edita die 29. Augusti 1754.* sancivit: Parochos nempe omnes etiam congruis aliis rebus destitutos Missæ sacrificium in Dominicis, aliisque diebus festis pro populo applicare teneri. Hæc autem sunt Pontificis verba: *Ita mens nostra & sententia est, sicut etiam pluries à prælaudatis Congregationibus judicatum fuit, ac definitum, quod omnes & singuli, qui actu animarum salutem exercent, & non solum Parochi, aut Vicarii Seculares, verum etiam Regulares æque teneantur missam Parochialem (in Dominicis, aliisque per annum diebus festis de Præcepto) pro populo ipsorum, curæ applicare commisso.*

Tertia demum Parochi functio est administrare in sua Parochia omnia *Ecclesiæ Sacramenta*, à duobus confirmatione vid. Baptizatorum & Clericorum ordinatione si discesseris; hæc enim solus Episcopus vulgo administrat. Porro quæ hucusque enumeravimus Parochorum officia compendiosè quidem, at diligenter expressa habemus in *Concilio Aquisgranensi sub Ludovico pio habito An. DCCCXXXVI.* cujus *Canonem V. cap. II.* ubi agitur de *vita & doctrina inferiorum Ordinum*, huc transferre juvabit; en ejus verba! “Presbyterorum verò, qui præfunt Ecclesiæ Christi, & in confectioe Divini Corporis, & sanguinis confortes cum
episco-

“ Episcopis sunt , ministerium esse videtur , ut in *doctrina* præ-
 “ sint populis , & in *Officio prædicandi* , nec in aliquo desides in-
 “ venti appareant. Idem de omnibus hominibus , qui ad eorum
 “ Ecclesiam pertinent , *per omnia curam gerant* , scientes se pro
 “ certo reddituros rationem pro ipsis in die iudicii , quia coope-
 “ ratores oneris nostri (s. episcopalis) esse procul dubio noscun-
 “ tur. Quapropter *ab ortu natiuitatis* cujusque ad se pertinentis
 “ prædictam curam habeat , ne aliquis eorum absque *renatione S.*
 “ *Baptismatis* moriatur. Post acceptum autem *S. Baptisma* , sine
 “ *manûs impositione* Episcopi non remaneat , ac deinde imbuatur
 “ scire *Orationem Dominicam* , atque *Symbolum*. Postea verò ,
 “ *qualiter vivere debeat* , doceatur ; si fortè vitiosus vel crimino-
 “ sus apparuerit , *qualiter corrigatur* ; provideat ; si autem *in-*
 “ *firmitate depressus fuerit* , *ne confessione atque oratione Sacerdotali* ,
 “ *nec non unctione sacrificati olei* per ejus negligentiam careat.
 “ Denique si finem urgentem perspexerit , *commendet animam*
 “ *christianam Domino Deo suo* more Sacerdotali *cum acceptione*
 “ *sacræ communionis* , *corpûsque sepulturæ* , non ut mos est gen-
 “ tium , sed sicut Christianorum .

Ad functiones Parochorum exteriores potissimum pertinent
 tria. Primum est in vitam , morésque Parochianorum invigilare ;
 à recens commigrantibus , domiciliâque in districtu Patocæiali fi-
 gere volentibus , nî fortè aliunde vivendi rationem eorum , fidem-

que habeant cognitam , exigere eâ de re literas testimoniales ejus quem reliquerint Pastoris, quæ, si denegentur, negotium ad superiorem referre, ejusque mentem desuper explorare, prout *Statuta* MAXIMILIANI H. in notissima *Coloniensi Synodo* edita *Part. III. tit. VI. cap. 4. §. 5.* conceptis verbis præcipiunt, quo etiam loco mandatur districtim Parochis, ut “ vel vivâ voce, vel “ scriptis, nî palam, occultè tunc saltem & secretè *Officiali* vel “ *Sigillifero*, vel *Fiscalibus* sine ulla dissimulatione, conniventia “ referant & significant omnia & singula publica scelera vel crimina, notoriosque populi vel Cleri excessus; potissimum verò si “ Clerus, vel Ludimoderator aliquod delictum correctione dignum committat, vel Laicus fidem, & Religionem Catholicam, “ & Ecclesiæ statuta notoriè violet, & saltem semel in Anno, in “ festo Paschatis proprio Sacerdoti non confiteatur, & juxta ritum Catholicæ Ecclesiæ Sacramentum Eucharistiæ ab eo non “ percipiat, Ecclesiam suam Parochialem debitis temporibus non “ frequentet, ab Apostatis aliisque sectariis Sacramenta percipiat, “ clandestinum, aliâve illicitum matrimonium contrahat, aut ab “ alio quam suæ Parochiæ Pastore, aut Sacellano, sine præcedentibus tribus proclamationibus debito tempore in facie Ecclesiæ solemnizari faciat; vel adulter, aut concubinarius, aut usurarius manifestus, vel reatu perjurii irretitus, vel Sacramentorum, vel Ecclesiasticarum censurarum Contemptor sit, & in incestu, hæresi, blasphemîâ, sacrilegio, effractionibus & violatione.

“lationibus ecclesiarum, cœmeteriorum, & immunitatum, de-
 “licis que similibus perseveret; “ additur quoque in eodem ca-
 pite parochorum esse, studiosè curare, ut in suis parochiis *Scabi-
 bini Synodales*, viri probè Catholici, honestissimi & integerrimi
 eligantur, qui operam suam in prædictis vitiis, criminibusque
 indagandis cum parochio debitè collocare & possint, & velint.

Alterum in eo est positum: ut parochus vigilantem suam curam
 complectatur *personas miserabiles*, pauperes, potissimum invali-
 dos; orphanos sive destitutos; senes ad victum quaerendum in-
 habiles; dementes, stupidos, à suis destitutos propinquis, &
 alienæ misericordiæ expositos, quam ipsi propinqui erga affinem
 sibi sanguinem non habent; viatores, peregrinatores, præser-
 tim Religionis ergò Hinc ejus tanquam delegati ad hoc opus ab
 episcopo est invigilare quantum poterit, quantumque licebit,
 vid. ESPEN *Part. 1. tit. V. cap. 4.* ut illi, qui Nolocomiis, Xe-
 nodochiis mentæque pauperum, aliisque publicæ misericordiæ piis
 locis præsunt Magistri, Provisores, Administratores, officium
 suum ex fide gerant, rationes & reliqua singulis annis, vel ubi
 tenuiores sunt proventus singulis bienniis præstent, earumque ex-
 actè præstitarum tabulas ad Ecclesiæ archivum, deponant. At-
 que hæc pauperum cura præcipua fuit in primitiva ecclesia episco-
 porum occupatio. *Constitut. Apostol. L. 2. c. 4. item lib. 4. cap. 1. 2. seqq.*
 sibi quippe episcopi commendatam habuere causam miserorum,

vidua-

viduarum & orphanorum, quam sæpè Magistratibus & Principibus commendarunt. Postea quùm iidem pii episcopi multitudine negotiorum ecclesiasticorum obrui cœpere, curam istam in parochos tanquam in partem sollicitudinis episcopalis vocatos, & cooperatores suos devolverunt, quorum igitur hodlè propria est ista possessio. Conf. ad hoc thema illustrandum sapiùs laudati MAXIMILIANI H. *Statuta locis supra excitatis.*

Tertium denique, quod ad functiones exteriores pertinet, est; *bonorum Ecclesiasticorum Parochiis attributorum inspectio, & administratio.* Quare parochi incumbit, fideles exhortari ad decimas, oblationes, & eleemosynas liberaliter, sed sobriè conferendas; mobiliùm, immobiliùmque donationes, & quascumque alias fundationes, consulto tamen episcopo, acceptare; prædia ecclesiastica secundùm æquitatis regulas elocare; jura sua diligenter exigere; verbo: omnia illa facere, quæ boni patrisfamilias officium complectitur. Ad hæc etiam revoco curam Fabricæ tam ecclesiarum, quam ædium parocchialium, ut sartæ tectæ conferrentur, collapsæ restaurentur. De quibus omnibus & MAXIMILIANI *statuta*, & *recentiores Archiepiscoporum nostrorum Ordinationes* consulendæ, sigillatim illa, quæ à JOSEPHO CLEMENTE An. 1715. promulgata, & à CLEMENTE AUGUSTO An. 1740. publico programme fuit repetita.

§. IX.

§. IX.

Supereſt, ut priùs, quam concludamus lucubratum hoc no-
 ſtrum opuſculum, de *fatis Parochorum, parœcialiumque* agamus, *Adverſa*
Parochorum fata.
Eccleſiarum, non quidem omnia, quæ adverſa accidere enume-
 rando, infiniti enim eſſemus, tam multa ſunt; verùm illa ſolum
 modò perſtringendo, quæ properantibus nobis, & multùm aliàs
 occupatis, labilis & non benè culta memoria ſuggeſſit. Et quo-
 niam *Fatum* generalè vocabulum eſt, multùſque adplicabile; vi-
 dendum antè omnia propiùs, quid eo hìc ſignificatum volumus;
 explicandàque viſ eſt, ratióque hujus enuntiationis. *Fata* igitur
 vocamus “ omnes delibationes, imminutiones, ſubverſiones
 & jurjum, emolumentorùmque, quæ vel lege aut canone, vel
 “ alio quocunque juſto titulo parochis, iùſque conceditis eccleſiis
 “ aliquando competiſſe, aut adhuc competere noſcuntur. “

Ac prima quidem clades Parochis fuit inflicta per *ſub-*
tractionem prædiorum Eccleſiaſticorum, & præcipuè decimarum.
 Etenim circa VI, VII, VIII, & aliquot ſubſequentia ſecula, de-
 cimas & bona Eccleſiarum magnà ex parte in *Laicos* transferri
 coepiſſe ex temporum illorum hìſtoriis palam fit. Sub CHIL-
 DEBERTO galliarum Rege, Principum patrocinio & potentià
 res Eccleſiaſtic. *Beneficii ac præmii titulo* in *Laicorum* juſ ac
 poſſeſſionem tranſiviſſe evincit *Capitulum 25 Synodi Aurelianen-*

sis IV habitæ an. 541. Sub insequentibus Childebertum Regibus malum non diminutum, sed auctum fuit. Quum enim CAROLI MARTELLI ærarium & fiscus tum bellis civilibus, tum irruptione Saracenorum in Gallias multum exhauriretur, res & prædia Ecclesiarum, etiam Parochialium militibus vice militaris stipendii erogabantur, atque hoc ex æqualium scriptorum testimoniis in comperto est. ALTESERRA de *Feudis galliæ*, apud SCHILTERUM in *Codice Jur. Alemanici Feudalis*, Cap. 5. negat quidem, CAROLUM MARTELLUM decimas Laicis in feudum dedisse, licet contendat eum prædia ecclesiastica militibus concessisse; est benè rationatur BOEHMERUS in *J. Ecclesiastic. ad tit. de Decimis*, §. XIX. arguendo: “ quis crederet, “ eum sibi à decimis militibus dandis temperasse, qui prædia ecclesiastica beneficiario jure militibus concessit? Æque ex his ac ex “ illis Clerici alebantur, nec, qui jus in hanc sibi arrogabat, ab “ illis abstinuisse credibile est. “ Cladem hanc ecclesiarum doluit PIPINUS, sed cum morbo penitus mederi, & res ecclesiarum à Laicis avellere nequiret ob iniquitatem temporum & Reipublicæ angustias, id effecit, ut Laici prædia Ecclesiarum *precarie* nomine tenerent, & ecclesiis nonas & decimas persolverent, ac de singulis casis denarios duodecim. *Vetus capitulum*, quod CORRECTORES ROM. subjecerunt. *Can. 59. Caus. XVI. qu. 1.* apud Gratianum: “ & quoniam res ecclesiis, à quibus ablatae erant “ restituere propter concertationem, quam cum Waifaro, Aquitano,

“ tanorum principe habebat , non prævaluit , *precarias* fieri ab
 “ episcopis exinde petiit, & *nonas ac decimas* ad restaurationes terra-
 “ rum , & de unaquâque *casatâ duodecim denarios ad Ecclesiam*,
 “ unde res erant *beneficiatæ* , dari constituit, usque dum ipsæ res
 “ ad ecclesiam revenirent. “ Cui suffragatur *Canon. 46. Conc.*
Turonensis III. & Canon. 10. Conc. Valentini III. CAROLO CAL-
 Vo Rege, rebus labantibus discordiâ Fratrum, *decimis* præcipuè
 & apertius manus injecere Laici, *beneficii* nomine, eâque labes
 occipit à *decimis dominicis, indominicatis*, seu Regalibus, id est
decimis fiscorum & Regionum prædiorum, de quibus vide præ-
 ter Franciscum de ROYE *Instit. Jur. Can. L. 2. tit. 12. n. 15.*
 Herm. Adolph. MEINDERS *Dissertat. de Origine ac jure decima-*
rum in antiqua Saxoniam, sive Westfalia cap. 1. p. in. 375. seqq. Ni-
 mirum Reges urgente bellicâ necessitate Capellas in suis prædiis
 constructas & horum decimas Laicis in beneficium addixere, quâ
 occasione facillè Laici in decimas parochianas irruere. *Conc. MEL-*
DENSE Can. 75. “ si Capellas vestras presbyteris, aut viris eccle-
 “ siasticis dederitis, & *Dominicas decimas* acceperint, facta tecta
 “ Ecclesiæ & luminaria exinde competenter provideant, & pres-
 “ byteri *Parochianas decimas* accipiant, & populi necessitatibus
 “ debite invigilent: si autem *Laici capellas* habuerint, à ratione &
 “ auctoritate alienum habetur, ut ipsi *decimas* accipiant, & inde
 “ canes, aut genicarias, (de cujus vocis significato agit SPEL-
 “ MANNUS in *Glossario Archæologico*) suas pascant. “ Hâc lue

indies magis serpente , Laici , feudi nomine , passim decimas occuparunt , & posteris transmissere , de quo conqueritur ORDE-
RICUS VITALIS *Lib. 5. Historiar.*

Immò invalescente procerum tyrannide consultò sapius Laicis decimarum partem in beneficium dedere Ecclesiarum Antistites , ut partis damno , quod reliquum esset , tuerentur ; Exemplum hujus , iniquitæ temporum extortæ œconomix adducit HELMOLDUS in *Chronic. Slavorum Lib. 1. c. 77.* edit. H. Bingerti , qui videndus. Eandem Laicarum decimarum originem indigetat FRIDERICUS I. in oratione habitâ in Concilio Principum apud ARNOLDUM LUBECENSEM *Lib. 3. c. 18. p. m. 337.* Decimas etiam Laicis aliquando propinavit ambitio , & gratia Antistitum. Hujus probri insimulatur noster EVERGERUS , de quo MOERCKENSIUS in *Conatu Chronol. ad Catalogum Episcopor. Colonienfium sub eod. Evergero p. 83.* & post eum plenius , exactiùsque incomparabilis SEYLIUS in *MSS. Annalibus Colonienfibus.* Lyfiardum Parisiensem Archidiaconum hoc quoque nomine notat FULBERTUS *Epist. 34.* quod nempe decimas & oblationes Altarium , stipem pauperum seculari militiæ traderet. Alias causas , occasionetque traditarum infeudatarumque Laicis decimarum , brevitatis causâ omittimus , quæ tamen Lectori-

bus

bus panduntur ab ALTESERRA de *Feudis Galliae*, loco *supra* excitato. Opportunè etiam hâc super re consuli poterit ESPENIUS *Tract. de Jure Parochorum ad decimas*, ubi §§. 7. & 8. pereleganter ostendit, quo tandem modo decimæ à Laicorum manibus ereptæ non Parochis, uti quidem fas erat, sed Monasteriis & Capitulis fuerint incorporatæ, Sed manum de tabula.

Multum quoque damni ac calamitatis Parochis attulère uniones *Ecclesiarum parochialium Monasteriis, Collegiisque factæ*: quæ tamen vulnera hoc tempore & loco non refricabimus. Qui volunt, adire, legerèque poterunt perelegantem dissertationem, quam J. G. SCHLÖR Parochus Moguntinus evulgavit An. 1753. sub titulo: *de Ecclesiarum Parochialium secularitate, earumque unione subjectiva monasteriis facta.*

Accessit prioribus & alia causa deminutionis Jurium Parochialium, illaque repetenda à quarundam Familiarum Fratrum Mendicantium *nimio, indiscretòque Zelo*. Exorti enim tertio decimo aëre Christianæ seculo Fratrum Mendicantium Ordines prædicationi Vèrbi Divini, Sacramentorùmque ecclesiæ administrationi, quæ ad ea tempora propriæ Parochorum functiones fuerant, se se immittuère, vel privilegiorum Pontificiorum

obtentu, vel alio colore quaesito. Quæ res præcipuè quum id fieret sapius inconsultis episcopis & Parochis, quantas in quibusdam Angliæ, Galliæ, ac potissimùm Germaniæ partibus, turbas excitaverit, & historiarum mediæ ævi Scriptores enarrant, & plura loca juris nostri sacri ostendunt; notari singulariter merentur Clementina *dudum de sepultur.* ad quam vide commentarium Clar. ALTESERRÆ, & *extravagans vices illius 2. de Treug. & pace inter Commun.*, quibus constitutionibus, ac signanter cit. Clementinæ, seu potiùs, quæ in ea refertur, Decretali Bonifacianæ occasionem fortè, materiæque præbuisse videntur graves Archiepiscopi Bremensis, comprovincialiùmque episcoporum contra Mendicantes Fratres quærelæ, quas statim ex Diplomate nondùm edito, recitabimus. Priùs tamen, quam illud fiat, expressis verbis declaratum volumus: longissimè abesse à pacatâ mente nostrâ, ullâm invidiam excitare Religiosissimis Fratribus, quos aliquatenùs in Parochorum subsidium vocatos agnoscimus, quorumque doctrinam, pietatem, aliâque præclara merita semper suspeximus, sempèrque suspiciemus. Ipsam autem Diploma, cujus autographum quatuor Sigillis munitum inter alia plura id genus documenta later in Bibliotheca F. C. H. J. C. sic se habet G. Dei gratia Sancte Bremensis Ecclesie Archiepiscopus, cum Ven. Fratribus suis Coepiscopis per suam Provinciam constitutis,

tis, Honorabilibus Dominis Preposito, Decano, totique sancte Colonienſis Eccleſie Capitulo Orationes in Domino devotas, Diſcretioni veſtre decrevimus intimandum, quinimo cum amaritudine cordis potius conquerendum, quod Fratres minores in Lubeke commorantes, liberam habere volentes predicandi, confeſſionem audiendi, mortuos ſepeliendi facultatem, epiſcopo loci contempto, projecto pudoris pallio, & aſſumpto ambitionis ſupercilio, cum prohiberetur his committere ex cauſis legitimis, prout in Articulis, & Sententiis contra dictos Fratres prolatis plenius eſt expreſſum, Conſules Civitatis, & Fratres majores ſibi ſumpſere Adjutores, qui omnes in preſenti uno animo contra Dominum Lubecenſem, & eccleſiam ſuam militant ex adverſo. Et ecce quid faciunt, & fecerunt predicti Fratres, concitare coeperunt Conſules & populum dicte civitatis univerſum; & Dominum epiſcopum cum Capitulo & Clero ſuo ab ipſa Civitate irreverenter ejecerunt, & ipſi in locum ipſorum ſurrexerunt, dicti quoque epiſcopi prohibitione contempta Singulas eccleſias, & Parochias in civitate ab ipſo interdictas Paſtoribus legitimis fugatis, Officiantes, predicantes, confeſſiones audientes, oblationes tollentes, Sacramenta miniſtrantes, Sententias ordinarii non curantes, ſed nullas fore ipſas judicantes, & hoc publice predicantes, & populum à Dioceſani obedientia avertentes,

ex-

excommunicatos suos non vitantes , sed eos ad divina invitantes , occasionem dantes , ut contra Clericos , & quemlibet suo Episcopo obedientem , tanquam contra hereticum clametur **Reheren Reheren !** in capite omnium platearum , predicant & dicti Fratres in suis stationibus , quod nulli obedire teneantur , nec Episcopis nec Archiepiscopis , nec Primatibus , nec Apostolice Sedis legatis. Preterea consules dicte civitatis nephas operantes monstrorum , qui paulo ante in subversionem Ecclesiastice libertatis statuta nova , iniqua & inconfueta pertinaciter ediderunt , & edentibus aliis alii consenserunt , videlicet : à Fidelibus offerri victualia sub certa poena prohibentes , in exequiis plures missas vetantes , in nuptiis oblationes solitas defalcantes , sepulturas quoque pro suo libitu odiosè transferentes , denique quecunque ad honorem Dei spectant , sub certa mensura coartantes. Postquam verò dictos Episcopum & Capitulum suis proventibus spoliarent , quosdam Histriones & Clericos vagos dicti Consules vocarunt , & curam animarum ipsis commiserunt ex fratrum informatione , qui in civitate predicta impudicè & intrepidè divina profanant , interdicti , suspensionis , excommunicationis sententias contemnentes , & in his omnibus maleficiis fratres utriusque ordinis principantur populo aplaudentes , sed verius illudentes , Flagellum Domini non timentes , non advertentes ,

quod

quod in Isaia legitur. Audite Verbum Domini viri Illustres, qui dominamini super populum meum. Qui dixistis percussimus foedus cum morte, & cum inferno fecimus pactum: flagellum non veniet super nos &c. Preterea cum coram nobis nuper, & Coepiscopis Provinciae nostrae & ceteris Fratris, consentientibus consulibus Lubecensibus, & ceteris memoratis compositio quaedam licet valde insufficientis dicto Episcopo & Capitulo suo super premissis omnibus esset ordinata & à partibus hinc inde acceptata, ita ut civitatem predictam cum toto Clero ingredi deberent, ruptis omnibus, quae in compositione conscripta & condita fuerant, clamoribus validis, contumeliis inauditis dicto Episcopo & Clero suo ad civitatem accedentibus inhumaniter est illusum. Cum igitur predicti fratres cum consulibus civitatis, quibus inseparabiliter vinculo conspirationis sunt conjuncti, Dominum Lubecensem Capitulum & Clerum suum disperdant & animas eorum de die in diem affligant, supplicamus vobis quatenus propter DEUM nobiscum sollester intendatis concilio & auxilio nos juvando quomodo his rebellionis flagitiis & malitiis contagiosis salubriter occurratur & vestri concilii tenorem super ante dictis nobis rescribatis; cum in periculum universalis Ecclesiae moveri premissa omnia videantur. Preterea supplicamus vobis, quatenus literas vestras efficaces ad Curiam Romanam dignemini destinare, ut Dominus Papa de sua benignitate super premissis omnibus, quorum fama ut credimus vos non latet, adhibeat concilium remedii salutaris. Datum Anno M. CC, LXXVIII. In Octava B. Agnetis.

Commentarium notasse famoso huic diplomati subijcere ipsa res quidem exigeret, verum temporis angustiae prohibent; adde-
mustantur: felicem seculorum mutationem ejusmodi Parochorum
contra Religiosos Fratres querelas, si non omnes, saltem
plerasque cessare fecisse. Atque hisce filum opusculi abrum-
pimus.

EXPLICIT. FELICITER.

N

COROL-

COROLLARIA

Ex Jure Natura & Gentium.

I. **O**riginale in liberos Dominium & prima potestas *matris* est, non patris; & apud homines non minus quam cetera animantia partus ventrem sequitur.

II. Nulla communio rerum primæva existit; unde verum non est per divisionem aut tacito pacto homines inde recessisse; ex quo sponte sequitur, primos homines reservare non potuisse communionem quæ nunquam fuit; indèque nec eam reviviscere posse propter *necessitatem*.

III. Cum Aristotele observamus quosdam homines *naturâ servos* esse; unde benè scripsit Agesilaus apud Plutarchum: Asiaticos homines *liberos malos, servos optimos* esse.

IV. Cum illustri Busbequio nescimus, an optimè Reipublicæ consuluit, qui servitutem primus sustulit. Si iusta & clemens servitus, præsertim publica maneret, tot laqueis & crucibus ad coercendos improbos haud egeremus.

Ex Jure Canonico.

I. **F**acile quidem largimur Decretum Gratiani neque per Eugenii, III. confirmationem, quâ auctoritas scholastica ei accessit, neque per Gregorii XIII. Bullam quâ emendatio ejus fuit corroborata, vim legis Ecclesiasticæ accepisse; vera tamen nobis videtur illa sententia, quæ dicit: illud esse authenticum & vim legis decisivam habere *ex usu & receptione*; quamvis in Germania tantum in subsidium.

II. Etiam in causis merè profanis, si dubitetur in foro civili quale jus obtineat, civile Romanum, an Canonicum? pro canonico est præsumendum, hoc enim prius in Germania fuit receptum, speciali æquitate nititur, & genio inclytæ nationis est magis accommodatum.

III. Antinomix in jure canonico nec nullæ, nec multæ sunt.

IV. Resignationes in favorem, ut loqui amant, sunt recentioris disciplinæ, ante seculum XVI. in Germania incognitæ; uti quidem hodie fiunt, frequenter de simonia, ambitu, amore carnis, & sanguinis suspectæ;

V. Famosa divisio potestatis Episcopalis in *legem diocesanam*, & *legem jurisdictionis* est inventum J. Hugotianis vetustissimi interpretis Decreti Gratiani in *Can. 1. caus. 10. qu. 1.*; quæ opinio adoptata per SS. PP. Honorium III. Innocentium III, vim juris accepit.

VI.

VI. Sententia nostra clericos superflua non erogantes pauperibus non obligat ad restituendum, licet illos semper a peccato haud absolvat.

VII. Magis est, ut beneficiati possidentes sufficiens patrimonium possint vivere de fructibus beneficii, patrimonio in alios usus collocato.

IX. Parochorum residentia est juris naturalis & divini.

X. Lubentissimè amplectimur sententiam Concilii Provincialis Colonienf. An. 1536. part. 7. cap. 40. quæ est: Sacramenti matrimonii *Ministrum* esse Parochum, non verò ipsosmet contrahentes.

XI. Contra Parochum *per se* concionari, aut catechizare volentem nulla potest allegari præscriptio.

XI. An. 1472. sexto decimo Kalendas Augusti Pontificatûs anno primo Sixtus IV. concessit Capitulo Metropolitano Colonienfi, nec non Archidiaconalibus Ecclesiis Bonnenfi, Xantenfi, Susatenfi indultum perpetuum eligendi Præpositos suos.

An. 1486. quarto Kal. Octobris Pontificatus anno tertio Innocentius VIII. simile indultum Metropolitano Trevirensi Capitulo concessit, quod an. 1514. sexto Idus Januariæ Pontificatûs anno secundo Leo X. confirmavit. Hæc Indulta primùm ad instantes preces dictorum Capitulorum data fuere. Dein expressa in iis fit mentio *Concordatorum Nationis Germaniæ*, uti nos docent authentica eorum exempla, quæ in manibus nostris sunt, ex his igitur conficimus: Principales Germaniæ Ecclesias etiam primis post sancita concordata - temporibus, *Sphum IV.* eorundem concordatorum, in quo de *Præposituris reservatis* agitur, in *favorem Sedis Apostolicæ* intellexisse.

Ex Jure Civili.

I. Potissima vis consuetudinis etiam contra legem, in idoneis civium actibus posita est, & ad eam introducendam, si aliquo opus est, sufficit consensus Principis Generalis.

IV. Moribus nostris etiam majores iudices Adversariis utentes debent esse legum & juri periti.

III. Judicis est ita judicare, ut simul fungatur officio boni judicis, & boni viri: adeoque in conflictu conscientiæ, & actorum, ac probatorum, nec secundum conscientiam, nec secundum acta & probata, sed semper secundum conscientiam actis & probatis instructam, judicare debet.

IV. Ex Lege *Barbarius Philippus 3. ff. de off. Prat.* nihil minus probatur, quam quod *communis error* jus faciat.

V. A locatione, conductione ædium inquilinus ob *Spectra, nocturnosque lemmes* recedere non potest.

Ex

Ex Historia & jure patrio.

I. **C**lar. Rodericio assentimur, & statuimus: ante Seculum VIII. Coloniam Agrippinam non fuisse *Metropolim Ecclesiasticam*; primum autem ejus *Archiepiscopum* ponimus *Hildebaldum*.

II. Metropolis Colonienfis Primatui Trevirensi nunquam fuit subiecta.

III. Singulare est, quod R^{dm}i Archiepiscopi Colonienfes splendido isto titulo *S. R. E. Cardinalis S. Joannis ante portam Latinam*, nunquam in suis diplomatibus fieri solent.

IV. Exempla haud extant, aliquando Ecclesiae Metropolitanæ Canonicos Presbyteros cum *Myrra & Sandaliis* officium divinum peregrisse; quo tamen jure ex tot repetitis SS. Pontificum bullis gaudent.

V. Specialis prerogativa Electorum Colonienfium est, quod etiam ex illustri S. R. J. Comitum profapia geniti, uti possint titulo: *Durchlaucht*.

VI. Capitula Collegiatarum Ecclesiarum *radicatum* habent *Jus voti & sessionis in Comitibus patriæ*; id quod & olim exercuere, quo tamen memorabili quodam casu excedere.

VII. Distinctio Cleri in *primarium & secundarium* antiqua haud est, & fortè seculum decimum sextum haud superat.

VIII. Inconculsa veritas est, jam inde à seculo decimo tertio Capitulo SS. Apostolorum jus *monete cudende* apud susatum competisse, Superfunt ad illud demonstrandum præter plura diplomata denarii argentei, quondam dicti *Kuttenpennig*.

IX. Editi Scriptores super anno translationis Corporum SS. trium Majorum Mediolano Coloniam variant; superfunt inedita documenta, quibus certa epocha figi possit.

X. Mira rerum conversio! seculum decimum quartum Vestales Capitolii Virgines solvit Regulam S. Benedicti, & moniales transmutat in seculares canonicas; & converso quintum decimum seculares Canonicas ad S. Cæciliam regulari observantiae subdit, votisque monasticis adstringit.

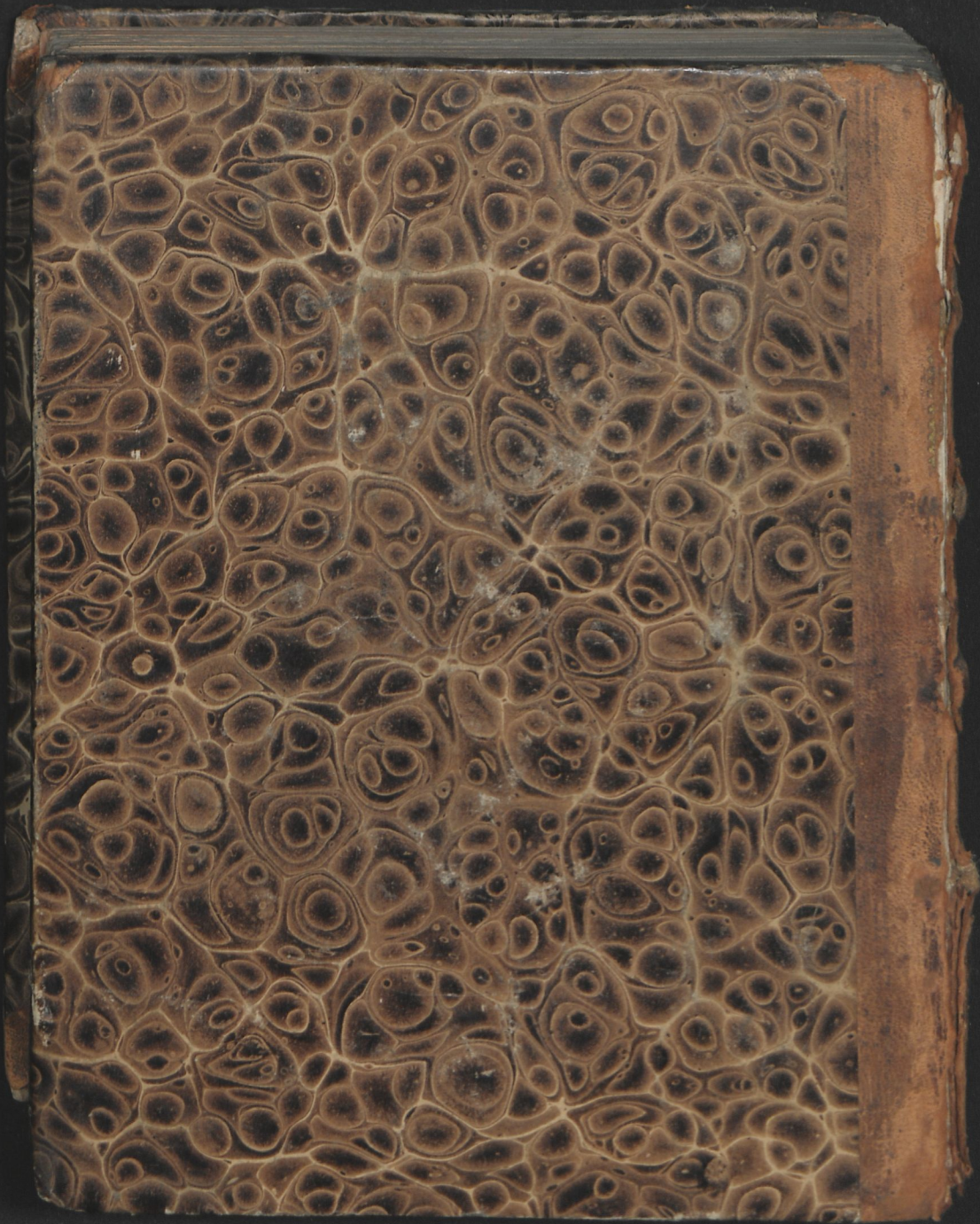
XI. Jus istud antiquum, & antiquatum, quod *vidimus* nuncupabant, cujus vigore " in Civitatibus vel Diocæsibus Colonienfi, Moguntinenfi, Trevirensi " aliqua literæ Apostolicæ executioni mandari non poterant, nisi prius per hujusmodi Archiepiscopum, in cujus civitate vel diocæsi executio erat faciendâ, " vel per aliquem alium super hoc ab eo deputatum vitæ & examinate fuissent, " ac in signum hujus examinationis per hujusmodi prædictum Archiepiscopum " vel deputatum Testimonialia literæ essent concessa " ex *mero* sedis Apostolicæ *benefacito*, specialique concessâ *gratiâ* descendebat; uti docent literæ Bonifacii P. quibus Pontifex almam nostram Universitatem ab onere istius examinis, & obriendarum Testimonialium liberam esse jubet.

Colonix Typis Haredum GEREONIS ARNOLDI SCHAUBERG.

Kr 2209

X2368165

DISSERTATIO
ACADEMICA INAUGURALIS
DE
PAROCHIS

QUAM
In Alma, & perantiqua Universitate Coloniensi ordinario sub
PRÆSIDIO
Prænobilitum, Clarissimorum, Consultissimorumque
Virorum, ac Dominorum
D. FRANCISCI GABRIELIS
HAMM

J. U. D. Professoris Ordinarii, & Publici, venerandæque Facul-
tatis Juridicæ Dictatoris.
Nec non

D. JOANNIS PETRI WIRTZ
J. U. D. Professoris Ordinarii, & Publici, ejusdemque
Facultatis Fisci.

*Pro consequenda in utroque Jure summi gradûs Licentia
in publico Juris Auditorio*

DEFENDEBAT
JOANNES HENRICUS HÖVER.
Agrippinas

Archidiaconalis Collegiatae S. Cuniberti, & Parochialis
S. Lupi Ecclesiarum Coloniensium respectivè
Canonicus & Pastor.

Anno M.D.CC.LXIV Die Mensis Martii Horis consuetis.

Indultu Venerandæ Facultatis Juridicæ.